

LEPPÄSLÄINEN

N:o 7 2014

Taidot käyttöön seuran parhaaksi

Tänä syksynä Suomessa on kiehunut vähän joka puolella. Medioissa kerrotaan työpaikkojen jatkuvasta vähenemisestä lähes päivittäin ja Sote-soppa ei pysy kattilassaan. Vaaleja on tulossa ja meitä kansalaisia sekä seurakuntalaisia yritetään saada antamaan arvokkaan äänemme parhaalle puolueelle tai henkilölle. Äänestäjiä pyritään aktivoimaan keinolla millä hyvänsä. Osa meistä käyttääkin kiltisti äänioikeuttaan kotikuntansa kirkollista elämää edistääkseen ja vielä paljon suurempi kansalaisten joukko haluaa saada äänensä kuuluville ensi kevään valtakunnallisissa vaaleissa. Se, kuinka paljon tavallisen Sanna Saventallaajan ääni oikeasti kuuluu näissä neuvostoissa ja eduskunnassa onkin sitten asia erikseen. Voihan se niinkin olla, että jos et äänestä, et myöskään saa valittua päätöksistä.

Tämän suuntaisesti voimme ajatella sukuseurastamme. Vain osallistumalla toimintaan voimme jättää kädenjälkemme Leppäsläisten historiaan. Tulisiko sukuseurasta näkyvämpi ja äänekkäämpi ”ministereitä” kierrättämällä? Onko uusia tulokkaita oven takana? Jos on, niin reippaasti sisään vain ja hihat heilumaan.

Sukumme on täynnä taitavia ihmisiä. Osamista löytyy melkein kaikilta elämäalueilta. Kaikki ideat ja hengentuotteet ovat tervetulleita. Uskon, että sukuseuran tulevaisuuden näkymät ovat valoisat. Uskallan ajatella näin positiivisesti, koska meitä Leppäsläisiä on todella joka lähtöön. Kunhan vain tunnistamme kykymme ja annamme ne Leppäsläisten yhteiseen käyttöön.

Pieni kehä
saartaa elämäämme,
suku suvun jälkeen
asettuu riviin,
olemassaolon
jatkuvaan jonoon.
J.W. von Goethe

Toivotan kaikille oikein Hyvää Joulua sekä onnea ja menestystä tulevalle vuodelle!

Terttu Huhtamaa

Terttu, Pauli ja Noora Huhtamaa Mäkelän talon portailla kesällä 2013.

Leppäsläinen n:o 7 2014

Julkaisija

Leppäsläisten sukuseura ry

Puheenjohtaja

Terttu Huhtamaa

Varapuheenjohtaja

Arto Rantala

Sihteeri ja rahastonhoitaja

Arto Ojanen

Muut hallituksen jäsenet

Heli Ekman

Eija Uusi-Oukari

Oivi Koskensalo

Timo Heinonen

Tilintarkastajat

Kirsi Seppälä

Pekka Rantala

Pankkitilin numero

Nordea FI97 2091 1800 0071 59

Kotisivun osoite

www.leppaslaiset.net

Sähköpostiosoite

sukuseura@leppaslaiset.net

Kansikuva, sukokokouskuvat, kuvankäsittely

Marko Tarvainen

Kansikuvassa sukujuhlan 2013 täytekakku.

Kakun leipoi Suvi Lanne (o.s. Koskensalo).

Toini Tapperin syntymäpäiväkuvat

Candace Allman

Käännökset

Liisa Ojanen, Anna Hillgrén, Jani Rämö ja Arto Ojanen

Lehden taitto

Arto Ojanen

Painopaikka

Multiprint Oy, Turku

Sisältö

sivu

Sukujuhlakuvia	2
Taidot käyttöön seuran parhaaksi	3
Sukujuhlan 3.8.2013 ohjelma	5
Alkuhartaus 3.8.2013	6
5. ja 6. sukokouksen jälkeen kuolleet suvun jäsenet	7
Hiljaisuus	7
Liisa ja Heikki Passilahti in memoriam	8
Äidille 17.12.1999	9
Jaakkolan tekniset veljekset	10
Serkku melkein kuin veli	13
Mäkelän valokuva-albumista	15
Mummuni Hilda Ojanen	16
”Myrskyluodon Mauno” - vuosi Pastuskerissa	17
Ajatuksia sukujuhlasta	19
Paula Rintamaan kirje Inka-lapsenlapselle	20
Inka Koskensalon kirje Paula-mummulle	21
Medisiinarina maailmalla - vaihto-oppilaan kokemuksia Berliinistä	22
Rantalan ruumisarkkuliike, Kukkakauppa ja ompelimo - muistikuvia	25
Historian lehdistä	28
Garbidilamppu	30
Hilma Matilda Uusitalon syntymätietojen jäljittäminen	31
The date of birth of Hilma Matilda Uusitalo	35
Kuvia Kanadan sukulaisista	36
Toini Tapperin 100-vuotisjuhlakuvat 7.7.2013	38
Toini Tapper (nee Maki) - A Life of Quality and Quantity	44
Toini Tapperin (o.s. Maki) laadukas ja runsas elämä	46
Lyhyt suomennos Toini Tapperin muistokirjoituksesta	47
Sukuhaarojen yhteyshenkilöt	47
Obituary for Toini Tapper	48
Lopuksi	49
Afterword	49
Sukuseuran tuotteita edullisesti	50
Sukujuhlakuvia	51

Leppäsläisten sukuseura ry

Sukukokous Lumiainen Oy:n juhlatilassa 3.8.2013

Ohjelma

- 12.00 *Tervetulotoivotus* *Juhani Haveri*
Hartaus ja vuoden 2010 sukukokouksen
jälkeen kuolleiden nimet *Juhani Haveri*
Armas Järnefelt: Berceuse *Eetu ja Kirsi Seppälä*
Heikki Passilahti: Elämän kannel *Juhani Haveri*
Ruokarukous *Juhani Haveri*
- 13.00 *Lounas*
Ryhmäkuvan otto *Marko Tarvainen*
- 14.00 *Lauluesitys* *Liisa Säyrä*
Sukuseuran puheenjohtajan puhe *Terttu Huhtamaa*
Yhteislaulua: Suutarin laulu ja
Kultainen nuoruus
- 15.00 *Sukuseuran kokous*
- 15.30 *Jean Sibelius: Romanssi* *Eetu ja Kirsi Seppälä*
- 16.00 *Kahvi*
Valokuvia Kanadasta *Arto Ojanen*
Yhteislaulua: Paratiisi, Kodin kynttilät ja
Satakunnan laulu
- 17.30 *Juhla päättyy viimeistään*
- Juontaja: Juhani Haveri*
Muusikot: Liisa Säyrä, laulu
Kirsi Seppälä, piano
Eetu Seppälä, sello ja basso
Erkki Rautava, kitara

Alkuhartaus 3.8.2013

Saan tervehtiä teitä tänään tältä paikalta hyvät leppäsläisten sukulaiset ja sukuun avioituneet ystävät. Melko tarkkaan kolme vuotta on kulunut edellisestä kokoontumisestamme ja tällä kokoonpanolla kohtaamme nyt toisemme. Arvattavasti laajasta suvusta olisi joku halunnut olla tänään keskuudessamme, mutta muu asia tai este on tullut vastaan.

Suvun syntysijoille tänne Kankaanpäähän ei teillä paikkakuntalaisilla tai lähiseuduilla asuvilla ole juhlapaikkaamme pitkä matka. Vastaavasti muutamilla on tänä aamuna ollut varhainen herätys valmistautuessa pitkään matkaan. Sitä saamme nyt yhdessä toivoa, että rakkaus ja kiinnostus sukuun, tahto tavata tuttuja ja mahdollisuus tutustua uusiin ihmisiin olisi tapaamisemme johdoltankana. Sukulaisiin on pidetty aina yhteyksiä. Ajan saatossa joistakin on tullut hyvin läheisiä ja jotkut ovat jääneet taka-alalle ilman sen suurempaa välirikkoa tai tapahtumaa.

Kristityssä maassa Jumalan sana on ollut vuosisatoja elämänkaaren kantavana voimana. Leppäsläisissä on ollut heitä, jotka ovat selkeästi tuoneet esille elävän uskonsa ja luottamuksensa Jumalaan. On ollut heitäkin, jotka eivät ole ääneen uskoaan tunnustaneet. Viimeiselle matkalle jokainen on kuitenkin lähetetty Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimessä. Ajallisuuden päättymisen ja ajattomuuden alkaminen on jätetty Jumalan ja Vapahtajan Jeesuksen Kristuksen sovituskuoleman armon varaan.

Meitä kristittyjä kehoitetaan päivittäiseen Jumalan sanan lukemiseen ja kuulemiseen, oman hengellisen elämän hoitamiseen ja vaalimiseen. Omassa kodissamme käytämme tällaista lukuopasta ”Hetkinen Raamatun lukemiseen.” Viime päivinä on luettu Apostolien tekoja ja Paavalin vaihteita, jolloin hänet on juutalaisten taholta tuomittu väärästä opista. Sen seurauksena tuli sitten oikeudenkäyntejä ja hänen vangitsemisensä. Vangin laivakuljetus kohti Roomaa oli jokaiselle lähes kolmelle sadalle ihmiselle taistelua elämää ja kuolemaa vastaan myrskyävällä merellä. Pitkälle merimatkalle oli varustauduttu hyvin, ruokaa ja viljaa oli riittävästi syötäväksi. Rajussa aallokossa lastia jouduttiin keventämään heittämillä tarvikkeilla ja ruokaa mereen, jotta laiva pysyisi jotenkin pinnalla. Lopulta laiva ajautui saaren rantamilla hiekkasärkälle, jossa rajuilma repi sen

kappaleiksi. Uimalla ja laivankappaleita apuna käyttäen jokainen pelastautui saaren turviin. Jumalan johdatus oli voimakkaasti läsnä yllättävässä tilanteessa.

Toisinaan tulee ajatelleeksi, että Raamatun kertomuksissa Jumalan johdatus on ymmärrettävää ja uskottavaa. Mutta siinä uskomme tulee koetelluksi, näemmekö omassa ajassamme, omassa elämässämme Jumalan johdatusta. Tulin viime yönä kotiin viikon pituiselta Viron matkalta. Vein vanhalla autollani peräkärryä hinaamalla tavaraa ystävyysseurakuntamme tarpeisiin. Henkilöauto oli täynnä muitakin matkalaisia ja lastia oli paljon. Noin 70 km ennen määränpäättä autos- ta alkoi kuulua ylimääräistä ja häiritsevää ääntä. Jännitimme ja huokailimme, että auto kestäisi määränpäähän vieraassa maassa kulkiessamme. Auto kesti. Tosin perillä iltamyöhään huomasimme, että öljyä oli roiskunut auton perään ja peräkärryn etulaitaan. Jotakin oli rikkoutunut. Varhain seuraavana aamuna auto saatiin läheiselle korjaamolle. Vaihdelaatikko jouduttiin vaihtamaan ja toinen vetoakseli uusimaan. Moottoriöljytilaankin oli kulkeutunut pieniä rautasiruja. Kuitenkin samalla, nyt kunnostuksen saaneella autolla tulimme takaisin. Jumalan johdatus oli voimakkaasti läsnä yllättävässä tilanteessa.

Jumalan sana, sen sisältämät lupaukset kantavat meitä myös tänään, omassa ajassamme. Se on uskon asia ja tämän uskon kantamina Leppäsläisten suvussa on saatu elää arkea ja juhlaa.

Tämän sukujuhlamme saamme nyt aloittaa tässä luottamuksessa; saamme elää Jumalan johdatuksessa elämämme yllättävissä tilanteissa. Siitä Taivaallista Isäämme tahdomme sydämes-
tämme kiittää!

Juhani Haveri

5. sukukokouksen 4.8.2007 jälkeen kuolleet suvun jäsenet:

Jaakko Maja, Kankaanpäästä, kuoli 75-vuotiaana elokuussa 2007 (3.1.1932-11.8.2007).

Salme Rantala, Huittisista, kuoli 85-vuotiaana touku-kuussa 2009 (5.4.1924-30.5.2009).

6. sukukokouksen 31.7.2010 jälkeen kuolleet suvun jäsenet:

Jirina Catlan (o.s. Kuismanen), Helsingistä, kuoli 40-vuotiaana tammikuussa 2011 (13.11.1970-5.1.2011).

Synnöve Lepäntalo (o.s. Kiviluoto), Helsingistä, kuoli 88-vuotiaana huhtikuussa 2011 (7.8.1922-10.4.2011).

Aino Kujansuu (o.s. Jaakkola), Jämijärveltä, kuoli 86-vuotiaana huhtikuussa 2011 (10.7.1924-26.4.2011).

Tyyne Salmi (o.s. Leppänen), Parkanosta, kuoli 103-vuotiaana kesäkuussa 2011 (23.3.1908-14.6.2011).

Impi Mäkelä (o.s. Lindberg), Kankaanpäästä, kuoli 91-vuotiaana tammikuussa 2012 (2.5.1920-22.1.2012).

Sakari Jaakkola, Hämeenkyröstä, kuoli 85-vuotiaana toukokuussa 2012 (6.9.1926-23.5.2012).

Esa Leppänen, Orimattilasta, kuoli 88-vuotiaana kesäkuussa 2012 (24.8.1923-9.6.2012).

Liisa Räikkönen, o.s. Leppänen, Vantaalta, kuoli 85-vuotiaana kesäkuussa 2012 (25.2.1927-23.6.2012).

Anna Pärnänen (o.s. Jaakkola), Orimattilasta, kuoli 80-vuotiaana syyskuussa 2012 (22.3.1932- 7.9.2012).

Aili Maja, Kankaanpäästä, kuoli 83-vuotiaana syyskuussa 2012 (1.7.1929-9.9.2012).

Lea Muta (o.s. Hänninen), Kaavilta, kuoli 66-vuotiaana marraskuussa 2012 (23.6.1946-29.11.2012).

Liisa Passilahti (o.s. Jaakkola), Noormarkusta, kuoli 83-vuotiaana joulukuussa 2012 (17.12.1929-22.12.2012).

Heikki Heinonen, Paimiosta, kuoli 89-vuotiaana helmikuussa 2013 (28.7.1923-6.2.2013).

Helvi Rautava (o.s. Ojanen), Turusta, kuoli 85-vuotiaana maaliskuussa 2013 (22.1.1928-16.3.2013).

Heikki Passilahti, Noormarkusta, kuoli 87-vuotiaana huhtikuussa 2013 (25.11.1925-8.4.2013).

Hiljaisuus

Istun hiljaa, jokin puhuu minulle.
Kuka? Luoja, jumalasi.
Hän on nyt lähelläni, hiljenny, kuuntele.
Kuuntele, kun taivainen isäsi on
näin lähellä.

Hän tuo minulle, sinulle sanoman:
Sinä lapsi maan, minä rakastan sinua.
Ole vain hiljaa, olet luoja, viljaa,
varjelen sinua,
autan sinua, oi rakasta minua.

Kerran korjaan sinut,
kun olet valmista viljaa,
taivaan rauhaan, kultaiseen aittaan,
jossa enkelit sinulle ainaisesti
parastaan laittaa.

Nyt koin sisimmäissäni jotain suurta,
yliluonnollista.
Sanat loppuu, oi lapsi maan,
hiljenny, kun sun luoja puhuu.
Kuuntele ja anna elämäsi pysähtyä.

Tää on suuri hetkesi, yksi elämäsi kaunein
retkesi.
Sinut ympäröi nyt rauha, onni, ole vain,
tämä riittää, minun ympärilläni on jotain
ihmeellistä.

On hiljaisuus.
Edes hetkeksi ihmisestä on kadonnut vaja-
vaisuus,
ja tilalle tullut täydellisyys,
kun luoja on puhunut sulle,
tässä elämässä vaivatulle.

Nyt kumarrun mä etehesi sun,
olet onneni, toivoni, uskonni,
rakkauteni, elämäni mun.

Heikki Passilahden runokirjasta "Elämän kannel".

Kuva: Studio Harn Virta 2001

Kuollut: Heikki Passilahti 1925–2013 Runot ja tarinat elävät

Isämme Heikki Passilahti syntyi Lassilan kylässä 25.11.1925 seitsemän lapsisen perheen vanhimpana. Talvisodan alettua isämme joutui ottamaan vastuun jo 14 v. talonpidosta. Koska töitä oli jo totuttu tekemään pikkupojasta lähtien, ei muutos ollut suuri. Vesi kannettiin kaivos- ta niin perheelle kuin karjal- lekin, ruoka tuli pellolta, kar- jasta ja järvestä. Isä kyyditsi hevosella niin papit kuin kä- tilöt, hevonen oli siihen ai- kaan kuin nykyajan taksi. Isä kylvi pellot, ajoi heinät ja puut sekä omat että auttoi monia naapureita omalla ky- lällä. Suurin osa töistä tehtiin vielä käsin, elämä oli erilaista kuin nykyisin tekniikan ke- hittämässä ja helpottamassa Suomessa. Kun isänmaa kut- sui poikiaan v.1943, isä joutui myös ensin sotilaalliseen koulutukseen ja sitten sodan ankariin olosuhteisiin jo 17 v. Isäni oli ryhmänjohtajana ja kolmatta vuotta sodan mels- keissä. Lapin sodassa isä toi- mi sotasaalistoimiston sih- teerinä, kirjaten 11 tuntia päi-

vässä sotasaalista rahtikirjoi- hin.

Äiti ja isä tapasivat Koke- mäen maamieskoulussa vuonna 1949 ja yhteistä avio- liittoa kesti 62 vuotta. Äiti kuoli 83 v. 22.12.2012. Yhdessä vietetyt vuodet olivat var- masti täynnä työtä ja touhua, mutta myös monipuolista ja ilonaiheita tuottivat monet lapset ja lapsenlapset sekä lapsenlapsenlapset. Meitä lapsia heille siunaantui 6. Suuren perheen elannon hankkimiseksi piti olla mo- nessa mukana oman maati- lan töiden lisäksi: Isä kävi Pirttiniemen sahalla töissä, metsätoissa, oli mukana Las- silan Louhun urheiluseuran toiminnassa sekä urheilijana että muussa toiminnassa mukana mm. pitämällä kios- kia, toimi vakuutusasiamie- henä Aurassa (nykyinen Lä- hitapiola) sekä Lallin lehti- asiamiehenä.

Harrastuksiin kuului aina luonnostaan liikunta, josta tuleville sukupolville jäi Hes- su-hölkä. Kalastus oli myös mieluinen harrastus, joka

myös toi ruokaa perheelle. Hän oli aktiivinen yhdistys- mies eri yhdistyksissä ja kun- nan sekä yksityisten erilaisis- sa luottamustehtävissä. In- hottujärven kalastuskunnan sihteerinä 30 v., Lassilan Lou- hun urheiluseurassa 40 v., 4H -kerhossa jo nuoruudesta lähtien, Maataloustuottajat Lassilan yhdistyksessä, seu- rakunnan luottamustoimis- sa, vero- ja perintöverolau- tunkunnassa, Mäntlahden ren- kaan sotakaverit perustajajä- sen, Kirkkokuorossa, Pyhä- koulun opettajana, Sotavete- raanien hengellisessä toimin- nassa.

Kuuden lapsen kasvatta- minen ei varmaankaan ollut aina helppoa. Isä toisti mo- nesti neuvojaan ja elämänoh- jeitaan. Koti, Isänmaa ja us- konto olivat isän arvoja. Raa- matun ohjeet, rakkaus luon- toon ja liikunnan puolestapuh- ja ovat myös meille jälki- polville tärkeitä elämän eväi- tä. Tiukkaipoisuus ei kui- tenkaan kuulunut isän luon- teeseen, monista asioista sel- vitttiin myös leikkimielisyy-

dellä ja huumorilla, jota isä osasi kylvää. Suuressa per- heessä kasvatimme myös toi- nen toisiamme, opimme ah- keruuden ja yhteistyön mer- kityksen. Isämme oli seuralli- nen ja avoin luonteeltaan, kiinnostunut aina tapaami- sistaan uusista ihmisistä. Perhe ja suku olivat aina rak- kaita isälle. Hän toimi mone- na vuotena sukujuhlien jär- jestäjänä ja juhliin piti aina osallistua olipa kyse lapsen- lapsen 2-vuotis syntymäpäi- vistä tai naapurin 50-vuotis- päivistä.

Eläkeiässä isällä oli aikaa toteuttaa kirjallisia -ja esiin- tymistaitojaan ja näin myös ilahduttaa monia kuulijoita. Runojen lausuminen ja laula- minen toivat virkistystä elä- mään. Runoissa kuvastui isän rakkaus luontoon sekä taivaan isän ja vapahtajam- me merkitys elämässä. Mo- nen monta tarinaa, runoa, muistelmia, puhetta ja har- tauskirjoitusta syntyi isän sy- däimestä ja kädestä. Hän oli aina valmis ja myös haluttu puheenpitäjä erilaisiin tilai- suuksiin häät, hautajaiset, syntymäpäivät, vanhainko- dit, koulut ym. Omat muiste- lot on koottu vihkoseen ni-

meltä Elämän matkalla koet- tua sekä runokokoelma Elä- män Kannel.

Isä sai asua rakkaassa omassa synnyinkodissaan ja kylässään myös kuolemaan- sa asti 87-vuotiaaksi. Äidin muutettua vanhainkotiin, isä jäi yksin asumaan kotiin. Omatoimisena, asioista aina huolehtivana ja hyvämuisti- sena isä pärjäs kotonaan myös viimeiset vuodet. Apua vanhuuden arkeen hän sai sairaanhoitajilta, siivoojilta, kylän kauppialta ja omat lapset auttoivat minkä töil- tään ehtivät.

Isämme kuoli 8.4.2013 Po- rin kaupunginsairaalassa.

Nyt jääme kaipaamaan etenkin isämme ja pappam- me elämänmyönteisyyttä ja tapaa kohdata toinen ihmi- nen.

Hän oli viimeisiin päiviin asti elämänmyönteinen, ih- misläheinen, rohkaisi ja ar- vosti toista ihmistä.

Kolme on, kolme jää; "Usko – Toivo ja Rakkaus ja suurin niistä on rakkaus"

Kiitos isä rakkaudestasi.

Aija Juopperi

Heikki Passilahden 5. lapsi

Äidille 17.12.1999

*Sai Suoma ja Nikolai suloisen joululahjan
kun 17. joulukuuta näkivät Liisa Lahjan.
Hän lapsuuden Jaakkolassa vietti
sieltäpä taidot niin monet itselleen mietti.
Nuorena jo kauhan varteen tarttui
kolmetoistalapsisessa perheessä kolmantena varttui.
Ja vaikka koulumatkat olivat pitkät kovin
ajatteli Liisa; kestääpä tätä vain tovin.
Tuli eteen myös Kokemäen maamieskoulu
jossa Heikin hän tapas ja siitäkös touhu.
Siellä rakkauskin tuli tuntuun
kihloihin mentiin ja asiat kuntoon.
Eikä Heikkikään Jämin matkoja tehnyt suotta
onhan aviossa oltu pian 50 vuotta.
Lapsista ensin Anneli sitten Aile tuli
niin soma oli pari että sydämet sulii.
Kauan odottaa sai seuraavaa joka oli Ari
siksikö pitkä tulikin poikaviikari.
Jälleen tahti kiihtyi syntyi Anita ja Aija
heillekin annettiin hellyyttä ja jatkuva paja.
Kaksi tyttöä yksi poika oli mukava laki
viimeiseksi syntyikin sinnikäs Aki.
Oli lapset, lehmät, mies ja ompelukone
ja huolehtia vielä ettei taloon tule home.
Ei vapaa-ajan ongelmia tullut tästä
vaan otettiin tukevasti kiinni elämästä.
Ruokaa tehtiin paljon ja se oli hyvää
muistelevat lapset sekä huokaisevat syvään.
Äiti kioskiinkin munkit maistuvat paistoi
tuumi Heikki ja rahat lompsaan laitto.
Ruisleipäkin on äidiltä onnistunut
kehui Norjan piispakin ja oli innostunut.
Äiti työtä on arvostanut aina
perunatkin käsin kuokkinut; ei se häntä paina.
Liisa mielellään on palvellut muita
eikä vähiten nälkäisiä suita.
Olipa kenellä mikä tahansa huoli
löytyy äidiltä siihen parhain puoli.
Ei hän useinkaan mistään valita
tekisi mieli oikein rutkasti äitiä halita.
Kiitos siitä kaikesta Taivaan Isän
joka Liisalle on antanut kärsivällisyyden lisän.
Onhan äiti saanut syntyä lapseksi Herran
Pöyhönen kun oikein saarnasi armoa kerran.
Nyt jo 70 vuotta ajassa on kuljettu
kohta 12 lastenlasta syliin suljettu.
Siksi juhlanan tänä sanomme Äiti sulle
rakastamme sinua aina;
Olet rakas Annelille, Ailelle, Anitalle, Aijalle, Akille
ja mulle (Arille).*

Liisan ja Heikin kihlakuva.

Liisa Lahja Passilahti (o.s. Jaakkola) syntyi 17.12.1929 Jämijärvellä ja kuoli 22.12.2012 Porissa Liinaharjan vanhainkodissa.

Kustaa Henrik (Heikki) Passilahti syntyi 25.11.1925 Noormarkussa ja kuoli 8.4.2013 Porin kaupunginsairaalassa.

Jaakkolan tekniset veljekset

Frans Oskari Mäkelän tyttärelle Suoma Mariaanalle syntyi yhdessä puolisonsa Nikolai Jaakkolan kanssa 13 lasta. Tyttöä tuli kokonaista yhdeksän, joista yksi kuoli heti pienenä vauvana, ja heille neljä veljeä. Jaakkolan veljekset tulivat tunnetuiksi teknisestä lahjakkuudestaan, joilla he hankkivat paitsi elatuksensa myös palvelivat monia ympäristönsä ihmisiä. Poikien tekninen lahjakkuus saattoi periytyä isä-Nikolailta. Suoma-äiti oli muistellut puolisostaan, miten tämä oli pystynyt korjaamaan perheen seinäkellon, kun se oli pysähtynyt. Nikolai oli purkanut kellon alkutekijöihinsä, rasvannut osat, laittanut kaikki takaisin ja kello alkoi jälleen toimia. Nikolai oli myös jostain ostanut kumipyörät akselistoineen ja rakensi sen päälle puisen korin. Siten siihenastinen hevosen vetämä puinen kova-pyöräkärky siirtyi Jaakkolan perheessä vähitellen historiaan.

Veljeksistä vanhimman Sakarin (s. 1926) tekninen suuntautuminen näkyi jo poikasena, kun hän alkoi korjailla ja kunnostella polkupyöriä kotona. Ensimmäinen varsinainen työpaikka hänellä oli läheisellä Jämin ilmailukoululla, jonne hän pääsi lentokonehitsariksi. Sen jälkeen hänet valittiin Suomen Trikoon Tampereen tehtaalle

laitosmieheksi. Siellä tehdas koulutti hänet ompelukonemekaanikoksi. Sakarilla oli myös perheen ensimmäinen auto.

Sakarista on jäänyt myös eräs hauska muisto. Hän oli omaksunut jo nuorena tupakanpolton, jota eräs hänen nuoremmista sisaristaan oli seurannut. Tyttö opetteli silloin vielä puhumaan. Kun hän ei vielä osannut s-kirjainta sanoa oli hän tokaissut: ”Miät menee ja tavu jää, Taka (=Sakari) on miät.” Liekö sitten tupakanpoltto eräänä syynä, kun Sakari jo varhain vähän yli 50-vuotiaana joutui sairaseläkkeelle. Sakari eli kuitenkin vielä pitkään ja kuoli vasta 86-vuotiaana vuonna 2012. Sakaria on kuvattu isänsä kaltaiseksi rauhalliseksi ja hiljaiseksi mieheksi luonteeltaan.

Seuraava veljeksistä oli Matti (s. 1934), jonka nuoruuteen kuuluivat metsätyöt sekä metsästys ja kalastus. Hänen ensimmäinen työpaikkansa oli myös Jämin Ilmailukoululla. Hän pääsi kesähommiin ns. ”pukkikoneen” käyttäjäksi. Kyseessä oli lentotukialuksilta omaksuttu kumivaijerilla varustettu laukaisulaite, jolla ”ammuttiin” 2030 metrin matkalle purjekoneen ohjaamoksi tehty moduuli. Sillä opetettiin moottorihinauksen äkki-lähtöä silloisille ohjaajaopiskelijoille.

Ensimmäinen varsinainen tekninen työpaikka hänellä oli Kankaanpään Vihteljärvellä Koskelan kenkätehtaalla. Tehtaan johtajat Jorma ja Juk-

Suoma Jaakkola lapsineen. Takana vasemmalta: Matti, Sakari, Pentti ja Jukka. Keskellä vasemmalta: Liisa Passilahti, Aino Kujansuu, Hilikka Hirvonen ja Anja Jaakkola. Edessä vasemmalta: Irja Heiskala, Suoma Jaakkola ja Maija Heiskala.

Matti Jaakkola ja Jawa.

ka olivat Matin isoäidin Pauliina Mäkelän (o.s. Koskela) veljen Iisakin poikia eli siis Matin äidin serkkuja. Kenkätehtaalla Matti korjaili aluksi erilaisia koneita ja havaittiin niin taitavaksi, että vaikka ei ollut saanut minkäänlaista koulutusta, hänetkin valittiin, Sakarin tavoin, tehtaan laitostmieheksi. Siinä tehtävässä hän oli eläkkeelle siirtymiseen saakka.

Omasta lapsuudestani muistan, kun Matti osti ensin Jawa-merkkisen ja myöhemmin Norton-merkkisen moottoripyörän, joilla hän ajeli viikonloppuisin tehtaalta kotiinsa Jaakkolaan. Näillä matkoilla hän poikkesi isäni kaupassa Vihteljärven Kiviniemenkulmalla ostoksille viedäkseen äiti-Suomalle tuliaisia. Poikamiehenä hän ehti istua meillä pitemmänkin aikaa. Kun hänellä oli mukanaan tukanleikkuuvälineet, hän ehti siinä ohessa toimittaa monesti parturin virkaakin.

Kun Matin nuorempi veli Jukka aloitti autokorjaamotoiminnan, niin Mattikin innostui iltatöinään autojen kunnostamiseen. Hän osti muun muassa kolaroidun itäsaksalaisen Wartburg-henkilöauton, kunnosti sen täydellisesti ja kävi vaihtamassa sen autokaupassa länsisaksalaiseen Ford Taunukseen. Koskelassa ollessaan Matti vähitellen alkoi hankkia leikkuupuimureita, joilla hän ajatti maatalojen syysviljoja. Parhaimmillaan niitä oli hänellä seitsemän kappaletta. Niiden ajamiseen hän palkkasi työntekijöitä. Matti huolsi ja korjasi kaikki puimurinsa itse. Taisi siinä jäädä syksyisin yöunet vähälle, kun päivät piti olla tehtaalla ja muina aikoina huolehtia puimureista.

Matti oli luonteeltaan avonaisempi kuin Sakari. Hän viihtyi hyvin seurassa, vitsaili ja tuli toimeen kaikenlaisten ihmisten kanssa. Hän menehtyi vaikeaan sairauteen 72-vuotiaana vuonna 2006.

Nuorimman veljeksistä Jukan (s. 1937) tekninen lahjakkuus ilmeni jo varhain. Hän osti ollessaan noin 12–13-vuotias vanhan Viktoria-merkkisen polkupyörään asennettavan apumoottorin. Jukka kunnosti sen ja myi sitten serkulleen Rajalan Pentille. Muistan itsekin nähneeni, kun Pentin isä Kalle huristeli sillä käydessään vaimonsa lapsuuskodissa Mäkelässä päivätöissä. Sainpa kerran mopoiaässä vähän sitä kokeillakin.

Tultuaan 17-vuotiaaksi, Jukka hankki itselleen Jawa-merkkisen pienmoottoripyörän. Jo seuraavana vuonna se vaihtui vuosimallia 1939 olevaan Ford 60 -merkkiseen autoon. Sen Jukka kunnosti ja se oli jonkin aikaa perheen käyttöautona.

Jukkakin aloitti aluksi työt Koskelan kenkätehtaalla, mutta liimojen hajut tulivat hänelle sellaiseksi esteeksi, että oli alettava suunnitella muita töitä. Hän alkoi korjailla autoja aluksi Vihteljärven Hilja Leppäsen talossa. Vuonna 1964 hän osti Vihteljärven Kiviniemenkulmalla olleen Hatanpään tilan ja jatkoi siellä autokorjaamotoimintaa. Samalla hän osti puolet kaivinkoneosakkuudesta. Se oli työssä Tampere-Parkano-Seinäjoki-rautatietyömaalla. Jukka huolsi ja korjasi tämän koneen itse. Kun rata valmistui seuraavana vuonna, kone myytiin pois.

Korjailtuaan noin 15 vuotta toisten autoja, Jukka päätti muuttaa tuotantosuuntaa. Hän alkoi ostella erilaisia maatalouskoneita, traktoreita, leikkuupuimureita, kaivinkoneita ym., kunnosteli niitä ja myi eteenpäin. Hän antoi jokaiselle kunnostamalleen koneelle kolmen kuukauden takuun. Hän myi niitä myös liikkeisiin. Kun Jukka piti huolen siitä, että koneet oli kunnostettu huolella, niin tieto levisi ja luotettavien koneiden kauppa kannatti.

1990-luvulla alkoivat Jukalla terveysongelmat, muun muassa hampaiden amalgaamipaikat piti poistaa. Kun sairauksien syitä ei heti saatu selville, hän siirtyi vähitellen yrittäjäläkeelle. Korjaamotoiminnan ohessa hän oli hankkinut kesämökkejä ja vuokrannut niitä. Myös lomaosakeiden osto Ikaalisten Kylpylöstä, niiden vuok-

raaminen sekä huoltaminen on kuulunut hänen ja puolison Liljan (o.s.Vienola) toimintaan ihan näihin päiviin asti. Eläkepäiviään he viettävät Vihteljärvellä kauppias Arvo Leppäsen entisessä asuin ja liiketalossa. Heillä on kaksi tytärtä sekä 2 lastenlasta.

Jaakkolan veljeksistä nuorin, Pentti (s. 1943), suoritti kansakoulun jälkeen ammattikoulun sähkömieslinjan. Sen jälkeen hän suoritti iltakoulussa työn ohella keskikoulun ja pääsi Helsingin teknilliseen opistoon. Sieltä hän valmistui elektronikkainsinööriksi. Pentti on avioliitossa Leenan (o.s. Luukkanen) kanssa ja heillä on kaksi tytärtä ja kaksi lastenlasta.

Pentin ensimmäinen työpaikka valmistumisen jälkeen oli sähkökomponenttien maahantuonti-liike Juha Sähkö Oy, myöhemmin Into Oy, jossa hän toimi myynti ja markkinointitehtävissä. Vuonna 1990 hän perusti oman toiminimen ja siirtyi hoitamaan taloyhtiöitten isännöintiä, jossa hänen teknillinen taituruutensa pääsi paremmin esille. Sähkömiehenä hän pystyi korjaamaan reistailevat sähkölaitteet. Samoin öljypoltinten ja ilmastointilaitteiden pienempiin häiriöihin ei heti tarvinnut tilata huoltomiestä, Pentti korjasi ne itse. Tällainen isännöitsijä oli tietysti rahanarvoinen ko. taloyhtiöille. Oli ilman muuta selvää, että Pentin palvelut olivat niin arvostettuja, että hän sai olla isännöitsijänä eläkkeelle siirtymiseensä saakka.

Oman työnsä ohella Pentti sai arvostusta myös naapureiltaan, joiden omakotitaloissa hän oli valmis auttamaan lämpövaraajien, öljypoltinten,

ilmastointi ym. laitteiden häiriöissä. Jaakkolan muiden veljesten tapaan hänkin huolsi autonsa sekä korjasi niiden viat itse. Tavatessamme tänä syksynä Leena-puoliso kertoi Pentin taituruudesta kuvaavan esimerkin. Heidän astianpesukoneensa ajastin oli mennyt rikki, ja Pentti alkoi tietysti itse etsiä vikaa ja korjata sitä. Leenan mukaan keittiön lattia oli niin täynnä erivärisiä sähköjohtoja ja pieniä koneenosia, ettei hän uskaltanut jalallaankaan astua keittiön puolelle. Aikansa rustailtuaan Pentti oli koonnut kaikki osat takaisin ja kone toimi taas ilman ongelmia.

Pentin ja Leenan kodin seinässä on harvinaisen laatta. Heidän pihansa oli valittu kaupunginosan kauneimmaksi pihaksi vuonna 1993. Se kertoo, että Pentti pystyi yhdessä Leenan kanssa tekniikan lisäksi näkemään myös kodin viihtyvyyden tärkeäksi elämän elementiksi.

Kuten ylläluetusta ilmenee, Jaakkolan veljeksillä näyttää olleen teknisten taitojen lisäksi Leppäsen suvulle ominainen liikemiestaito ja halu sen toteuttamiseen. He ovat jälkipolville hyvänä esimerkkinä siitä, kuinka ahkera työ ja rohkeus lähteä uusille urille tuottaa hyvän tuloksen. Jaakkolan sisarusparven työt ovat jääneet minulle vähemmän tunnetuiksi. Ne jotka tunnen, ovat olleet samoin erittäin ahkeria ja menestyneet siksi elämässään. Heidän esittelyssään olisi varmaan jollakin suvun naispuolisista edustajista paljonkin kerrottavaa.

Jari Muta

Jari Muta vastavalmistuneena pappina.

Serkku melkein kuin veli

Heinäkuussa 1947 syntyi Kahila-Mäkelän yläkerran kulmakamarissa poikavauva, joka sai kasteessa nimen Jari Ilkka Artturi. Vauva oli Oskari ja Pauliina Mäkelän nuorimman pojan Toivon ja hänen puolisonsa Annan lapsi.

Äitini Impi Mäkelä, tuolloin vielä Lindberg, oli tuohon aikaan palvelijana Toivon ja Annan perheessä. Niinpä äitini hoiti Jari-vauvaa hänen ensimmäisinä elinpäivinä Anna-äidin toipues-
sa synnytyksestä. Kotisynnytystä oli hoitamassa kättilö Rytälä ja silloisen tavan mukaisesti kättilö huolehti synnyttäjistä vielä pari päivää synnytyk-
sen jälkeenkin.

Toivo ja Anna muuttivat Jarin syntymävuote-
na pois Mäkelästä, kun heidän oma kotinsa val-
mistui naapuriin ja kyläkauppakin sai paremmat
toimitilat.

Kotitaloni Mäkelän historiaan liittyy tiiviis-
ti moni sukulaiseni. Erityisesti siihen kuuluvat
serkkuni Orvo ja Jari, jotka asuivat näköyhtey-
den päässä kodistani. Mutan veljekset toivat eloa
ja hauskuutta lapsuuteeni ja onneksi voin sanoa,
että he kuuluvat elämäni vieläkin.

Hauska ja mieleenpainuva muisto liittyy lap-
suuteni jouluihin. Meillä kävi monena jouluna
oikea joulupukki, jonka aitoutta en osannut edes
epäillä. Myöhemmin minulle sitten selvisi, että
joulupukki oli joskus Orvo, joskus Jari.

Anna ja Toivo Muta sekä pojat Orvo ja Jari (oikealla).

Jarin mahtavasta lauluäänestä olen saanut
nauttia lapsesta lähtien. Erityisesti mieleeni ovat
jääneet hetket vanhempieni kanssa, jolloin kuun-
telimme Jarin laulua radiosta. Hän lauloi hengel-
lisiä lauluja urkujen säestyksellä. Jari oli tuolloin
Helsingissä opiskelemassa teologiaa.

Meillä kotona Mutan veljeksistä Orvosta ja
Jarista puhuttiin usein yhdessä ja siksi minunkin
muistoissani he kuuluvat yhteen. Nyt pyrin kui-
tenkin keskittymään vain Jariin.

Vanhemmilleni Mutan veljekset olivat mel-
kein kuin omia poikia. Ajoittain he olivat aut-
tamassa isääni monenlaisissa maataloustöissä.
Vielä vanhuudessaankin vanhempani odottivat
veljeksiä kyläilemään ja heidän tapaamisensa oli
aina erityisen odotettu ja arvostettu.

Jarin lähtemiseen teologiaa opiskelemaan
vaikutti toisaalta uskova koti, sekä toisaalta lap-
suudenystävän hukkumiskuolema, joka johti Ja-
rin hengelliseen heräämiseen. Opiskeluajan al-
kupuolella Jarin elämään tuli savolaistytö Lea
Hillevi Hänninen, joka myös opiskeli teologiaa.
Avoliitto solmittiin joulukuussa 1969. Häitä juh-
littiin Jarin kotona Vihteljärvellä. Hääjuhlasta on
jäänyt mieleeni Jarin serkun Markus Riihimäen
laulu ja kitaransoitto Mutan vintillä. Nuorenpa-
rin perheeseen syntyi kolme lasta; Janne, Jatta ja
Jonni.

Nuoren pastorin ensimmäinen papinvirka oli
Kajaanissa. Siellä hän toimi opiskelija- ja koulu-
laispappina vuosina 1976-1980. Sen ohessa Jari
hoiti sivutoimisena sotilaspapin virkaa yhden
vuoden ajan Kajaanin varus-
kunnassa. Vuonna 1980 perhe
asettui asumaan Kaaville, jos-
ta Jari sai papin viran ja myö-
hemmin hänestä tuli saman
seurakunnan kirkkoherra. Siinä
virassa hän toimi työuransa
loppuun asti.

Jari ja Lea saivat elää yh-
dessä monta onnellista vuot-
ta, kasvattaa lapset aikuisiksi
ja saada lastenlapsiakin. Lea
sairastui vakavasti ja hyvästä
hoidosta huolimatta hän kuoli
marraskuussa 2012. Liian var-
hain Lea joutui tästä elämästä
lähtemään, vaikka uskomme-
kin, että hän lähti ajallaan.

Jarin penkkarikuva.

Anna, Jari ja Orvo Muta.

Edessä Anna ja Toivo Muta.
Takana Jari, Jatta, Janne ja Lea Muta.

Muistoissani näen pienen sievän naisen Jarin kaimalossa, kuten monissa heidän perheensä valokuvissa oli.

Eläkkeelle Jari jäi vuonna 2011 ja tapahtuma uutisoitiin Savon Sanomissakin. Artikkeliksi oli otsikoitu ”Pappi lähti, kirkko täyttyi”. Jari sai Kaavin kirkon täyttymään ääriään myöten järjestämällä konsertin virkauransa päätteeksi. Artikkelissa kerrottiin, että ”pappina Jari Muta oli uskollinen itselleen ja opille, jota hän piti oikeana”. Artikkelissa kuvailtiin Jarin luonnetta myös sanoin ”Tavan oloissa kirkkoherra on pyöräillyt seurakuntalaistensa keskuudessa kuin mikäkin Isä Matteo”.

Jarin harrastuksista tiedän sen verran, että hän on innokas kalamies. Kalastus on ollut rentouttava vastapaino henkisesti raskaalle papintyölle. Kalastusharrastus taisi saada alkunsa jo pikkupoikana, kun Jari muiden Kiviniemenkulman nuorten miesten tavoin kävi kalassa Heikinjärvellä.

Minun ajatuksissani Jari on serkkupoika, joka on vakaumuksellinen pappi, huumorintajuinen ihminen ja helposti lähestyttävä ystävä, kuin veli. On hienoa huomata, että Jaria kohdanneen suuren surun jälkeenkin elämä jatkuu. Kesällä 2013 Jari tutustui leskirouva Anna-Maijaan ja rakkaus roihahti heti. Anna-Maijakin oli edellisenä vuonna menettänyt puolisonsa. Uusi avioliitto solmittiin loppuvuodesta 2013. Tavattuani Jarin ja Anna-Maijan viime kesänä ymmärsin, että elämä todella voi jatkua suuren menetyksenkin jälkeen.

Anna-Maija ja Jari vihittiin 19.10.2013 Turussa.

Terttu Huhtamaa

Mäkelän valokuva-albumista

Vasemmalta: Pentti Rajala, Orvo Muta, Oskari Mäkelä sylissänsä Timo Mäkelä ja Jari Muta.

Oskari-taata sylissänsä pojanpoika Timo.

Vuonna 1939 rakennetun tiilitalon portailla vanhaisäntä Oskari Mäkelä sekä Impi, Timo ja Vilho Mäkelä.

Neljä ylintä kuvaa ovat vuodelta 1957.

Vapunviettoa 1940-luvun loppupuolella Mäkelän talon portailla. Istumassa takarivissä vasemmalta: Toivo Muta, Vilho Mäkelä ja 4. vasemmalta Saima Mäkelä. Saiman takana seisomassa Tauno Kiviniemi. Vappuhuisku kädessään Maiju Sillanpää ja hänen edessään vaaleassa takissa Maijun sisko Bertta Kivelä.

Mummuni Hilda Ojanen

Arto-serkku pyysi minua muistelemaan Hilta-mummuja. Hän oli jo pienestä pitäen tottunut elämään suurperheessä; olihan Manassella ja Marjaanalla kymmenen lapsen temmeltävä joukko. Perheen ainoana tyttönä hänen arvonsa ja asenteensa muovautuivat perheessä, jossa uskonto oli luontevasti osa arjen elämää. Tyttönä hänelle lankesi tietysti kasvava rooli köökissä ja lapsenlikkana. Leppäsläisten sukukirjassa on kompakti kuvaus Hildan eri elämänvaiheista.

Sanotaan, että ihmisen tuoksumuisti on pitkäkestoisin aina varhaislapsuudesta asti. Kun aloitin tämän muistelun, oli minulla edessäni Korpelasta saatu vanha jauhahokauha. Sen mieto jauhon tuoksu oli oi niin tuttua. Mummu leipoi pakkarin uunissa joka lauantai ”lonkaa”

eli pullapitkoa. Siellä hautui myös makarooniloo-ra, varsinkin joulun aikaan. Hilta muisti painottaa meille plikoille, että makaroonit oli ensin keitetävä sokerilla maustetussa maitoliemessä.

Isäni äkillisen poismenon jälkeen Mummulasta tuli entistäkin tärkeämpi osa Tyyne-äitini ja viiden sisaruksen lapsuuden kesien elämää. Tunnelmat olivat katossaan kun mukana oli use-

asti myös monta eri-ikäistä serkkua. Maalaistalon työt olivat niin jännittäviä meille kaupungin kasvateille. Oli lehmien hoito, lypsyt, lampaiden syöttäminen ja keritseminen. Viljanviljely ja sadonkorjuu heinäpeltoineen. Oli kankaankudonta, neulominen ja lukematon määrä muita talon töitä. Muistan hyvin sen mukavan nauravan tunnelman, joka syntyi kun Kalevi-eno kertoi loputtomasti niitä hauskoja juttujaan. Kikatus ja mäiske oli kovaa kun tämä iso joukko kävi nukkumaan suureen siskonpetiin.

Muistoja on tietysti paljon. Jostain syystä eräänä parhaana sellaisena oli kerran talvella v. 1955. Pakkanen tuntui kireältä. Oli kirkas taivas ja tähdet näkyivät kirkkaina kun häiritseviä kaupunginvaloja ei ollut. Taata oli tullut Hilpa-hevosella meitä vastaan Veneskosken juna-asemalle. Sitten pujahdus lämpimän karvavällyn alle ja reki lähti kiittämään kohti mummulaa ja hymyilevää Hilttaa.

Miten kuvailisin mummuani, joka eli tätä vaativaa talonemännän arkea? Minulle oli arvoitus kuinka Hilda päätyi hankkimaan ja kasvattamaan peräti kahdeksantoista lasta. Olen tavannut perheitä, joiden voimat eivät riitä huolehtimaan edes siitä ainokaisestakaan.

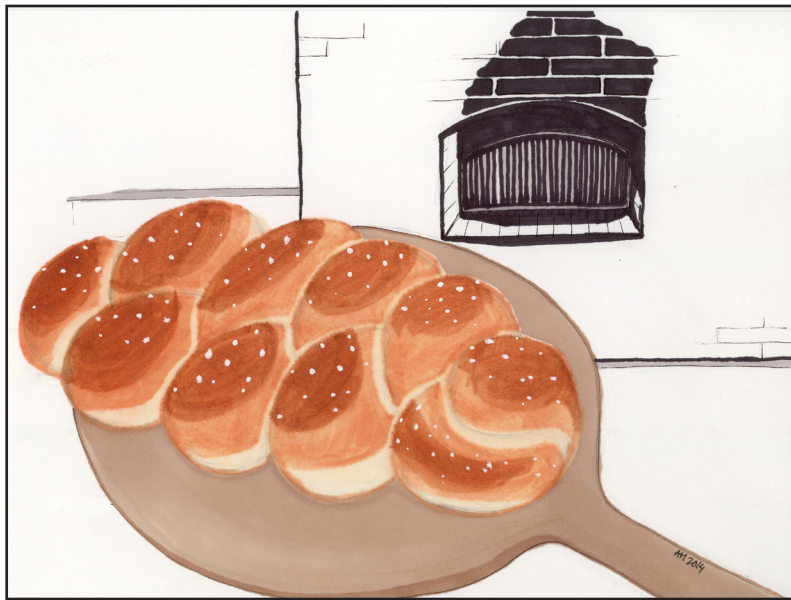
Olin vasta nuori koulutyttö mutta ymmärsin,

että mummu piti tärkeänä ja mielenkiintoisena sitä rankkaa elämänvaihetta, jolloin hän toimi Iivarin kanssa arvostettuna kyläkauppi-aana. Maatalon emännän rooli tuli silloin kuin kaupapäälle.

Mummun ei tarvinnut koskaan kohottaa ääntään, sillä hänellä oli sitä henkistä voi-

maa, jota arvovallaksi kutsutaan. Hän oli aina erittäin ystävällinen ja kaikin puolin upea ihminen. Eräänä kutsumuksenaan hänellä oli huolehtia kaikista läheisistään. Hildan tapoihin kuului myös se, että talossa pistäytyville ohikulkijoille tarjottiin aina parasta mitä talosta löytyi.

Muistelen haikeana kun taata lämmitti meille lauantaicin ainutlaatuista makoisaa savusaunaan-

Piirros: Anna Hillgrén

sa. Joskus kävi niin, että lämmityksessä tarvittavia troppeja kului hieman liikaa.

Mummula ei kuitenkaan ollut niinä vuosina täysihoitola, tai löhöilypaikka. Niin mekin kuin muutkin Korpelassa olevat serkut osallistuimme mielellämme, voimiemme mukaan, kaikkiin niihin lukuisiin töihin, joita maatilalla oli tehtävä. Päivä käynnistyi aamu viideltä. Uuni lämmitettiin ja taikinan teko alkoi. Kohta mummu jo riensi lypsylle ja muihin töihinsä. Lapset löytävät aina ilonaiheita vakavista aikuisten puuhista. Meitä tirsikuti kovasti kun Martta-täti oli apuplikkana. Rakas Marttahan ei koskaan kävellyt vaan juoksi aina. Hän syöksyi koko päivän köökin, kuopan, aitan ja kaivon välillä. Kyllä se loputon veden kantaminen tuli tutuksi meille kaikille. Vesijohdot saatiin taloon vasta v. 1982 Iivarin kuoleman jälkeen.

Erään kerran pihapiiriimme ryyni jostain karannut vihainen sonni. Yllättynyt naapurin emäntä, tai Hilta joutui pakenemaan kuopan katolle. Siellä rouva kökötti kunnes sonni saatiin kiinni. En muista tarkasti kuka sinne katolle sitten liivahti. Hilta taisi hieman pelätä ukonilmaa. Kerran kun päällä oli taas kova ukkonen, mummu, Mikko ja minä istuimme kumisaappaat jalassa vintin rappusilla, kädet ristissä loppumispyyntöjä mutisten.

Mummun kuollessa olin 14-vuotias. Muistoni ovat sen vuoksi hieman pinnallisia ja lähinnä havainnoivia, koulutytön näkeminä ja kokemina.

Liisa Säyrä

”Myrskyluodon Mauno” - vuosi Pastuskerissa

Vuonna 1950 keväällä olimme, vaimoni Kirsti ja minä, saaneet päästötodistuksen Porin kauppaoppilaitoksesta. Asuimme Kartanonmäessä rintamamiestalossa. Huoneenvuokralautakunta hääti meitä pois asunnostamme, kun katsoivat, että asunto sopisi paremmin suuriperheisemmälle. Oli meilläkin jo yksi lapsi, Arto, perheen esikoinen.

Kiersin kaupungilla etsimässä uutta asuntoa, kun tapasin erään koulutoverini. Kuultuaan huoleni hän kertoi, että kansakoulutarkastaja antoi väliaikaisia opettajan virkoja. Kouluilla kuului-asunnot luontaisetuina. Näine hyvineni meidän kotiin. Kerroin Kirstille kuulumiset ja harkitsimme asiaa. ”On sinulla ainakin jonkinmoinen lauluääni”, hän vain totesi.

Istuimme penkillä Mäntyluodon satamalaiturilla. Arto tuijotti kiinnostuneena merelle. Odotimme muuttomoottorivenettä, jonka olin soitolla koulun naapuriin tilannut. Vähäiset tavaramme ja huonekalumme olivat laiturikivillä. Vähän päästä Kirsti kuulutti, että nyt taitaa moottorivene tulla. Niin tulikin ja perään oli laitettu isohko soutuvene. Niin koulun naapuri ajoi laituriiin ja esittelyn jälkeen nostimme tavarat veneisiin. Isäntä neuvoi meille istumapaikat ja niin matkanteko alkoi.

Siinä sitten veneen keinunnassa ajattelin, että mihinkäs poikaparka olet ryhtynyt. Olin käynyt tarkastajan luona. Asiani kuultuaan hän sanoi, että teille olisi sopiva paikka Pastuskerin koulussa Ahlaisten saaristossa. Koulu on supistettu ja se alkaisi ylihuomenna. Sitten hän neuvoi ottamaan yhteyttä koulun naapuriin. Sen jälkeen alkoi kiireellinen pakkaaminen ja asioiden järjestely.

Suuri helpotus oli se, että Kirsti oli innokkaasti muuton hyväksyjänä. Itse olin kyllä aika ”supistetussa” mielialassa. Ihanan merimatkan jälkeen hahmottui eteemme saaristoa. Isäntämme esitteli meille Lampaluodon, Anttooran ja Pastuskerin. Eikä aikaakaan, kun vene jo ohjautui laituriiin. Naapuritalon nuoriväki kantoi tavarat koululle. Isäntä lähti esittelemään meille koulua ja tulevaa asuntoa. Siinä kulkiessamme olin jo huomioinut sen, että saarella ei ollut minkäänlaisia teitä, polkuja vain. Pian saimme myös tietää toisen puutteen, sähköä ei vielä ollut tälle seudulle saatu.

Koulun pihassa tapasimme vanhan miehen

Arto 1 v.

polttopuita hakkaamassa. Meistä tuli jälkeinpäin hyvät juttukaverit. Myös koulun siivoojakeittäjä kävi esittäytymässä. Hän oli tänään laittanut asuntoamme kuntoon. Hän auttoi meitä jatkossa monella tavalla. Asunto käsitti kaksi huonetta ja keittiön. Talossa oli uunilämmitys ja keittiössä puilla lämmitettävä hella.

Ennen iltaa kävin naapurissa sopimassa maitotingistä. Hyväntahtoinen emäntä luetteli muita myytäviä ruokatavaroita. Heiltä sai ostaa perunoita ja muita juureksia, maitotuotteita, sianlihaa, jauhoja ja monenmoista muuta ruokatavaraa. Tämä oli hyvin ajateltu, sillä lähimmät kaupat olivat Reposaarella ja Ahlaisissa.

Suurin huoli muodostui varsinaisesta työstä. Koulutyön piti alkaa seuraavana päivänä. Katsoimme luokkahuoneen kalustoa ja huomasin harmoonin. Sanoin Kirstille, että mitä ne oppilaat ajattelevat opettajasta, jos ei opettaja soita aamurukouksessa. Ei muuta kuin siitä opettelemaan. Jonkin verran tiesin nuottiopista. Omatekoisen basso-opin myötä rupesi ”Mä silmät luon” virsi muotoutumaan.

Aamulla selvisi, mitä se supistettu tarkoittaa. Pihaan saapui kymmenkunta alakoululaista. Heidän oli määrä käydä koulua syksyllä 6 viikkoa, samoin keväällä. Yläkoulu toimi talvella siinä välillä.

Tuli syksy ja kouluelämä alkoi sujua. Vähitellen tutustuimme saarten henkilöihin. Talven tullessa suoritin väestölaskennan, jonka maan hallitus oli määrännyt. Tehtävän oli minulle antanut Ahlaisten rovasti puhelinsoitolla naapuriin. Jokaisesta asukkaasta täytettiin lomake. Näin tutustin lähemmin saariston elämään. Hankaluutta tuottivat Ruotsista periytyneet nimet. Eräänä esimerkkinä voi mainita Vittuuria-nimen, jonka lausumista kainosteltiin.

Talvi oli jollakin tavalla ankea. Säariitteen aikana ei voinut kulkea jäätä pitkin ja veneillä ei päässyt jäitten seassa. Elämämme tuntui aika yksinäiseltä. Oli myös sairastelua. Toivoimme hartaasti kevättä ja pois pääsyä entisen tapaiseen elämiseen.

Kouluasiat sujuivat kohtalaisesti. Juhliakin oli talven aikana. Tietysti kuusijuhla, tammikuussa koulun 20-vuotisjuhla ja keväällä äitienpäivät.

Kun yläkoulu alkoi, olivat pienimmät oppineet osaksi lukemaan ja muitakin varhaisoppeja. Erikoispiirre saaristolaisille oli sinnikäs ahkeruus ja opinhalu. Iltaisin pidettiin jatkokurssia muutamalle oppilaalle. Supistettu koulu kesti yläkoulun osalta heinäkuun puoliväliin.

Omalta osaltamme saaristolaiselämämme loppui tähän yhteen lukuvuoteen. Kävin selostamassa tarkastajalle kouluvuoden tärkeimmät tapahtumat ja samalla ilmoitin, etten jatka pidempään entisessä työssäni, vaan etsisin maakravulle sopivamman paikan.

Mauno Ojanen

Pastuskeri on saari Porin saaristossa ja kylä entisen Ahlaisten kunnan alueella. Ahlainen liitettiin Porin kaupunkiin vuonna 1972. Pastuskeri sijaitsee Anttooran ja Lampaluodon välissä ja nykyisin Pastuskeriin pääsee maanteitse Lampaluodosta. Koulun toiminta Pastuskerissa on lopetettu jo vuosikymmeniä sitten. Opettajat eivät oikein viihtyneet saarella, jonka ympärillä kiersi meri, tietä ei ollut eikä säkövaloja.

Ajatuksia sukujuhlasta

Kyllä isolla suvulla pitää välillä sukujuhlat järjestää. Leppäsläisiä juhlittiin viime vuoden kesänä, elokuun alun helteillä. Kuuma oli, toden totta - ryhmäkuvastakin sen huomaa.

Mikäs siinä juhliessa, kun väkeäkin oli lähemmäs sata. Ruoka oli hyvää, niin kuin satakuntalaisessa pitopöydässä kuuluu olla. Ja kakkua koristi Leppäsläisten lapikas.

Musikantteja suvussa on omasta takaa, joten soitosta ja laulusta ei jääty paitsi. Oli selloa, pianoa ja sähkökitaraa ja kappaleita Paratiisista Satakuntalaisten lauluun. Kesäteatteriakin mahtui juhlaan, sukutarinoilla maustettuna sekä siinä lomassa pikkuisen leikkejä lapsille. Nähtiinpä myös kuvia Kanadan sukulaisista.

Kiitos juhlan järjestäneille, oli kiva osallistua. Kaikilla kun ei ole suurta sukua, eikä suvun juhlia. Ensi kertaan jos voi toiveen laittaa, niin seuraavaksi juhlan voisi ulkoilmaan kattaa.

Anna Hillgrén

Paula Rintamaan kirje Inka-lapsenlapselle

Hei, Inka! Nakkilassa 10.10.1998

Lämpimät terveiset sinulle ja koko perheelle! Olet vanhin lapsenlapseni, siksi varmaankin olemme kirjoittelleet silloin tällöin. Vaikka kaikki kuusi lastenlastana ovat yhtä rakkaita. Nyt on aiheenani: TÄLLÄISTÄ EUROOPPAA TOIVON LAPSENLAPOILLENI.

Minun näkökulmani on tietenkin tällaisen ”tavallisen talleajan” silmin nähtynä. Oma elämä antaa pohjan sille, mitä toivoisi lapsilleen ja heidän lapsilleen. Olen elämäntyöni tehnyt sosiaaliluokkien ”alimmalla rapulla” eli tehdastyössä ja myyntityössä. Kansakoulun jälkeen olisin mielelläni jatkanut yhteiskouluun ja eteenpäinkin, mutta isäpuoli sanoi: ”Ei tyttöjä kannata kouluttaa, naimisiin he menevät ja alkavat lapsia hoitamaan.”

Nuorena olin katkera, kun en saanut jatkaa koulunkäyntiä, mutta elämäni aikana olen tajunnut, ettei onnellisuus ole kiinni koulutuksesta eikä rahasta.

”Rahalla ei ole mitään merkitystä” sanovat he, joilla on sitä aina tarpeeksi ollut ...!

Toisaalta, olen sitä mieltä, että kunhan elämän perustarpeet tulee tyydytetyksi, kaikki muu on yksilöstä itsestään kiinni. Mietiskelin tässä kirjoittaessani, että melkein kaikki asiat, joita toivon lapsenlapsilleni sivuavat HYVINVOINTIVALTION PERUSPERIAATTEITA.

Pohjoismaat ovat erottuneet muusta Euroopasta korkeiden sosiaalimenojen ja korkean verotuksen maina. Olemmepa voineet sitten ylpeillä pienillä köyhyysluvuilla, tasaisella tulonjaolla, alueellisella tasavaruolla ja miehen ja naisen välisellä tasa-arvolla.

Sinä, Inka, ja ikätoverisi pidätte itsestään selvyystenä, että joka päivä on ruokaa, lämpimät huoneet, vaatteet ja muut mukavuudet. Kauemmaksi ei tarvitse mennä kuin tämän vuosisadan alkuun, jolloin äidin äitini lähti kuusivuotiaana pikkupiiaksi isoon maalaistaloon. Kotona ei olisi riittänyt ruokaa kaikille, muista tarpeista puhumattakaan. Osaatko kuvitella tai oletko lukenut, miten tähän on päästy ettei kenenkään sentään tarvitse nälkää nähdä?

Olen pahoillani, kun päivittäin lehdistä saa lukea, että sosiaaliset edut heikkenevät. Työttömyys murentaa tasaista tulonjakoa. Alkoholin ja huumeiden käyttö lisääntyy. Se taas luo väkivaltaa ja turvattomuus lisääntyy ...!

Koulutuksessa pitäisi painottaa puheiden pitämisen ja neuvottelutaitojen opiskelua. Tiedontulva on nykyään aivan valtavaa. Niistä pitäisi oppia ottamaan itselleen sen, mikä on olennaista.

Kerronkin sinulle lapsuudenkotini naapurissa asuneesta, vanhasta, sokeasta naisesta, hänen nimensä oli Iida. Iida-mummiksi me häntä kutsuimme. Hän oli

hyvä tarinankertoja. Mielenkiinnolla me kulmakunnan nuoret kuuntelimme, kun hän ilta illan jälkeen jutusteli elämänsä tapahtumista. Olin silloin sinun ikäisesi, kuusitoistavuotias, suurin piirtein. Imin itseäni lähtemättömästi joka sanan hänen puheistaan. Hän oli vauraassa maalaistalossa piikana, jossa piikojen ja renkien täytyi olla vuorokaudet ympäri isäntävään käytössä. Posket punaisena hehkuen ja silmät innosta palaen hän kertoi, miten he varastivat isäntävään aikaa ja öisin kokoontuivat salaisiin paikkoihin, pitkienkin matkojen taakse, neuvottelemaan, miten saisivat omaakin aikaa. Suuri oli se riemu, kun saatiin aikaan laki, että vain kaksitoista tuntia olisi työpäivä. Nyt jäi omaakin aikaa, sanoi Iida.

Tämmöisistä yritteliäistä ja rohkeista naisista ja miehistä on lähtenyt käyntiin kaikki etujen ajamiset. Olen sitä mieltä, että yksilökin voi vaikuttaa asioihin. Pitää ottaa kantaa. Tarpeeksi monta saman mielistä saa muutoksia aikaan.

Ajatteletko, että mummu on auttamattoman vanhanaikainen, kun kertoilee piiosta ja rengeistä. Nykyään eletään ihan erilaista elämää.

Tosi on, elämme erilaista aikakautta, mutta pelkään, että rahan valta, orjuuttaa meitä tai paremminkin teitä, lapsenlapseni, samalla lailla kuin vuosisadan alussa isäntäväki piikojaan ja renkejään. Ihminen ja ihmisen mieli on säilynyt samana, olipa aikakausi mikä hyvänsä. Toivon, että inhimillisyyden voittaisi rahan vallan. Epärehellisyys on kuin kulku-tauti ennenvanhaan. Se saastuttaa koko ihmiskunnan.

Luin lehdestä hiljattain Elisabeth Rehn:in haastattelun, jossa hän paljasti, miten Ruotsin teollisuusvun johtaja Peter Wallenberg uhkaili vetää kaikki sijoituksensa pois Suomesta, jos ei osteta hävittäjälentokoneita Ruotsista. Tämä on yksi esimerkki, miten valtaa käytetään. Amerikastahan ne sitten ostettiin, vaikka olen sitä mieltä ettei ihmisillä, eikä valtioilla, tarvitsisi olla minkäänlaisia tappoaseita. Neuvotteluteitse pitäisi asioista sopia. Ihmiskunta on kovasti sivistynyt **muka**, mutta niin kauheaa asiaa kuin **sota**, ei vain saada loppumaan.

Sinä kävit viime keväänä, Hampurissa, Saksassa, viikon matkalla, serkkusi luona ja pidit kovasti siitä kansainvälisestä ”meiningistä.” Sait kokeilla käytännössä miten sujuu koulussa opittu Englannin kieli. Hyvin kuulemma sujui juttelu vieraalla kielellä. Hyvä asia, jos nuoremme voivat toteuttaa itseään ja riittäisi rahaa matkustamiseen.

Loppujen lopuksi, ne ovat aika yksinkertaisia asioita, jotka tekevät ihmisen onnelliseksi. Mielestäni, myönteisyys, hyvä itsetunto ja läheiset ihmissuhteet ovat tärkeimmät asiat ihmisen hyvään elämään. Vielä siteeraan lauluntekijää: ELÄMÄLLE KIITOS, SAIN SILTÄ PALJON.

Rakkain terveisin Nakkilan mummu.

Inka Koskensalon kirje Paula-mummulle

Mummulle

13.8.2008

Ollessani pieni tyttö oli sinun sylisi niin mukava paikka. Siinä sai istua ihan lähellä, kuunnella satuja, kuiskutella salaisuuksia ja tutkia sitä kaunista kaulakorua. Kun oli paha päivä ja jokin harmitti sain paljon lämpöisiä haleja ja lohduttavia sanoja, tietysti myös herkullisia nameja. Opetit minut tykkäämään banaaneista, niistä tummista ja makeista. Siinä me istuttiin sohvalla minä ja mummu. Annoit minulle palan kerrallaan ja kohta en enää muunlaisista banaaneista pitänytkään.

Kesän kauniina päivinä kävimme yhdessä lenkillä, ihmeteltiin vastaan tulevia ötököitä ja kerättiin isot kimput valkovuokkoja keittiön pöydälle maljakkoon.

Sellaisia ovat muistoni sinusta lapsuuteni ajoilta. Sitten kun olin vähän vanhempi ajatukseni ja muistoni muuttuivat. Murrosikäisenä nuorena olin tulinen ja kiivas, lauoin mielipiteitäni paljon miettimättä niiden seurauksia. Onneksi jaksoit olla kärsivällinen ja jutella kanssani asioista, elämäni viisautesi ja hyvät neuvosi eivät menneet kuuroille korville, vaikka se siltä ehkä vaikuttikin. Ne jäivät mieleni perukoille, mistä ne nyt on helppo kaivaa esiin ja nähdä niissä piilevät totuudet.

Kaikkina elämäni tärkeinä hetkinä olet ollut minua kannustamassa ja tukemassa; koulua aloittaessani, syntymäpäivinä, ripille päästesäni, ylioppilaaksi kirjoittaessani ja silloin kun oman rakkaani kanssa aloittelimme koulu-uraa Porissa.

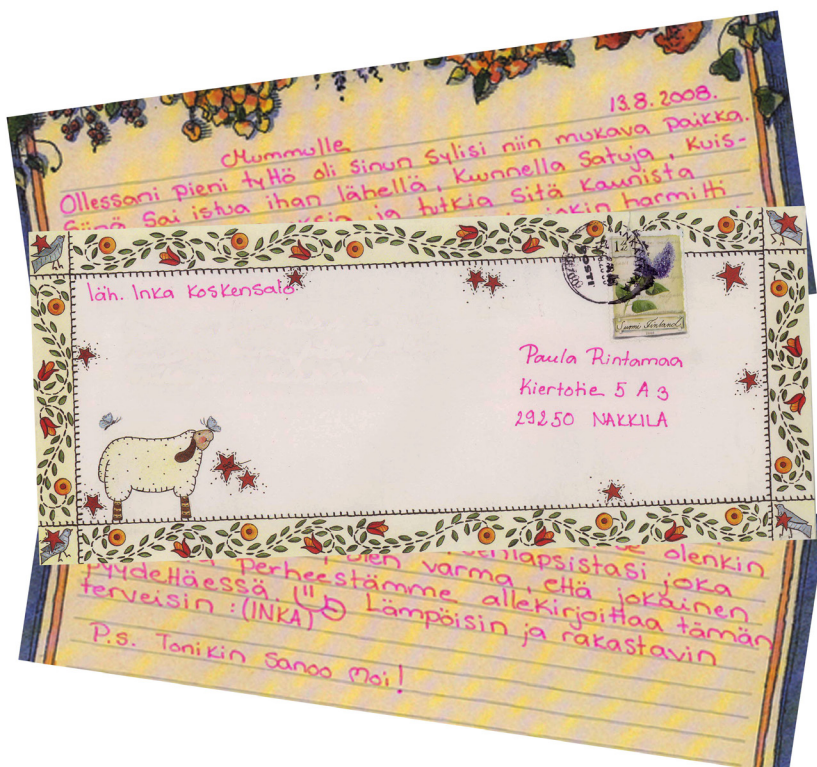
Nyt kun olen aikuinen ja rakennan yhteistä elämääni Tonin kanssa olet minulle edelleen tärkeä. Olet osa minun perhettäni, meillä on yhteinen menneisyys ja paljon yhteisiä kauniita muistoja. Sinä olet yksi iso osa sitä perustaa, jolta olen elämäni alkanut rakentaa, saan sinulta sellaista rakkautta ja tukea jota vain minun oma mummuni voi antaa. Olet osa minun ja koko muun perheesi nykyisyyttä ja sinun perheesi on iso... meitä on paljon ja me kaikki rakastamme sinua omalla yksilöllisellä tavallamme.

Vaikka se olenkin minä; Inka, vanhin lapsenlapsistasi joka kirjoitan tätä, olen varma, että jokainen suuresta perheestämme allekirjoittaa tämän pyydetessä.

Lämpöisin ja rakastavin terveisin

Inka

P.S. Tonikin sanoo moi!

Medisiinarina maailmalla – vaihto-oppilaan kokemuksia Berliinistä

Vietin lukuvuoden 2013-2014 Erasmus-vaihto-oppilaana Berliinin lääketieteellisessä yliopistossa (Charité Universitätsmedizin Berlin). Päätin pitää tauon Turun lääketieteen opinnoistani ja suunnata Saksaan, jossa suoritin valinnaisia opintoja sekä sairaala-harjoitteluja.

Ihastuin nopeasti Berliiniin! Kolmen ja puolen miljoonan asukkaan suurkaupunki todella ansaitsee tittelinsä Euroopan taide- ja kulttuurikeskuksena. Siellä on valtavasti tarjolla musiikkia, taidetta, baareja, keikkoja ja klubeja. Metropolin tunnelmaa voi aistia maan päällä kulkevissa S-Bahneissa ja metroissa, jotka ovat täynnä uniikkeja, värikkäitä ihmisiä monista eri kulttuureista. Kaupungilla kulkiessa saa vapaasti näyttää tyyliä ja olla juuri sellainen kuin itse on. Katukuvassa näkee joka puolella graffiteja ja hienoja maalauksia seinillä, ja lähes joka kulman takana saattaa löytää kiinnostavan kaupan, soman ravintolan, tai ajatuksen herättävän pienen taideteoksen. Berliinissä on todella paljon luomukauppoja, ja mm. ekologisuus ja kierrätys ovat selvästi suuri trendi. Kaupunki on erittäin monikulttuurinen myös ravintoloiden suhteen. En varmaan ikinä aiemmin ollut syönyt niin paljon eksoottisia ruo-

kia! Saksalaisten makkaroiden, schnitzeleiden ja oluen lisäksi tuli maistettua mm. intialaista, turkkilaista, persialaista ja korealaistakin ruokaa. Hintatasokin oli opiskelijalle hyvä ja antoi mahdollisuuden nauttia tunnelmallisista ravintoloista ja kuppiloista.

Myös kaupungin kiehtova historia näkyy päivittäin katukuvassa. Esimerkiksi useiden talojen edessä voi löytää kultaisia muistolaattoja, joihin on kaiverrettu kyseisessä talossa aikanaan asuneiden juutalaisten nimet ja heidän kohtalonsa. Kulkiessa eri puolilla kaupunkia löytää tuon tuosta muistomerkkejä tai patsaita, jotka kunnioittavat keskitysleireillä kuolleita. Alkuperäistä Berliinin muuria on edelleen pätkiä jäljellä, osa on restauroitu muistomerkkeiksi ja yksi pitkä osuus, ns. East Side Gallery on muutettu värikkääksi taideteosten ulkoilmanäyttelyksi. Historian merkityksen ja läheisyyden saattoi huomata myös siitä, kun ystäväni kämppis tai kielikurssini opettaja kertoivat tarinoita lapsuudestaan DDR:ssä. Tänä vuonna tuleekin täyteen 25 vuotta Berliinin muurin kaatumisesta, ja kaupungissa on sen kunniaksi näyttävä valotempaus muurilla, puheita ja juhlintaa.

Vuoden aikana siis tutustuin kiehtovaan ja vauhdikkaaseen kaupunkiin, ja suoritin myös useita erilaisia kursseja. Aloitin syksyn opinnot tehokkaalla kuukauden mittaisella kielikurssilla. Huomasin nopeasti, että tosiaan paras tapa oppia toista kieltä on mennä sellaiseen ympäris-

Kaupungin historia on käsin kosketeltavissa, tässä minä Berliinin muurin vierellä.

töön, missä sitä näkee ja kuulee. Olin lukenut saksaa noin kuusi vuotta peruskoulussa, mutta kyllä jännitti pitkän tauon jälkeen käyttää saksaa niin aktiivisesti! Alusta asti pyrin kuitenkin rohkeasti puhumaan ja yrittämään, kielioppivirheistä viisi! Oppimista tapahtui hyvin nopeasti, koska opettaja ja muut opiskelijat puhuivat ainoastaan saksaa, ja kaikki tuntuivat olevan motivoituneita opiskelemaan, jotta pärjäisi arjessa ja opiskelussa. Kielikurssini oli todella kansainvälinen, ryhmässäni oli mm. tanskalaisia, italialaisia, japanilaisia, sveitsiläinen, australialainen ja tsekkiläinen. Kielikurssilta löysinkin samanhenkisiä ihmisiä, myös mm. muita lääketieteen opiskelijoita, joista tulikin minulle tärkeitä ja läheisiä ystäviä.

Talven aikana osallistuin mm. gynekologian, infektiotautien, farmakologian, yleislääketieteen ja silmätautien kursseille. Kevään puolella tein neljä eri harjoittelujaksoa, ja koin saksalaista sairaalamaailmaa neurologian, kardiologian, silmätautien ja gastroenterologian osastoilla. Alussa oli jännittävää ja melko raskastakin. Opinnoissa paljon oli tuttua ja samanlaista kuin Turussa, mutta tietysti kaikki saksan kielellä! Ensimmäisinä päivinä energiaa kului pelkästään siihen, että koetin ymmärtää luennoitsijoita, opettajia ja muita opiskelijoita. Vaihto-oppilaat oli sijoitettu paikallisten sekaan pienryhmiin, ja suurin osa berliiniläisistä lääkisläisistä olivat ystävällisiä, kohteliaita ja kiinnostuneita vaihtareista. Opetukseen kuului pienryhmäopetusta sairaalassa, seminaareja, saksalaisten potilaiden haastattelua ja tutkimista sekä luentoja. Vaikka kielen kanssa oli vaikeaa alussa, oli hauska huomata, miten nopeasti kehityin ja rohkeutta tuli jatkuvasti lisää. Huomasin varhain, että Berliinissä opiskelu painottuu enemmän teoriaan, verrattuna suomalaiseen opetukseen. Opiskelijat joutuvat päättämään erittäin vaikeisiin, yksityiskohtaisiin tentteihin, ja käytännön taidot potilaiden parissa ja esim. erilaiset toimenpiteet opitaan vasta valmistuttua, erikoistumisvaiheessa. Lukukausi Berliinissä muistuttikin hyvin siitä, kuinka käytännönläheistä, hyvää ja henki-

Berliini on kesäisin erittäin vihreä kaupunki, ja kaupunkilaiset viihtyvät puistoissa sekä Spree-joen varrella.

lökohtaista opetusta Turun lääketieteellisessä tiedekunnassa me opiskelijat saammekaan.

Sairaalaharjoittelut Berliinissä olivat myös antoisia. Alussa minun piti valtavasti keskittyä lähinnä siihen, että ymmärtäisin sairaalalähikunnan nopeaa puhetta ja tietäisin, mitä minun kuuluisi tehdä, missä pitäisi olla, ja samanaikaisesti vaikuttaa ja näyttää mahdollisimman fiksulta! Nuoret, osaavat lääkärit tekivät valtavasti töitä ja pitkää päivää, mutta raskaasta työstä huolimatta minua ohjanneet lääkärit olivat ystävällisiä, opettivat melko paljon, ja ottivat minut aktiivisesti mukaan osaston toimintaan. Vähitellen löysinkin roolini ja omat tehtäväni eri osastoilla. Suurimmaksi osaksi lähinnä seurasin lääkäreiden työtä, otin verinäytteitä, tai toimin sihteerin apulaisena. Opin ja näin kuitenkin paljon, ja ajoittain kummastelin monia asioita, jotka on Suomessa järjestetty toisin. Pääsin myös itse puhumaan potilaiden kanssa, tutkimaan heitä ja kehittämään saksani, pääsin avustamaan esim. silmätautien leikkauksissa, ja innostuin uudelleen mm. sisätaudeista erikoisalana.

Arkielämä Berliinissä sujui siis hyvin, ja lääkisopintojen ohella minulla oli myös paljon vapaa-aikaa nauttia leppoisasta vaihtarielämästä. Vuoden aikana minulla oli yhteensä kolme eri kämppekaveria, joista läheisimmäksi tuli ranskalainen tyttö Deniz, jonka kanssa asuin 8 kuukauden ajan. Hyvin suuri osa varsinkin nuorista, mutta myös vähän vanhemmistakin berliiniläis-

Hackescher Marktilla voi nauttia kesästä, taustalla näkyy Berliinin symbolinakin tunnettu TV-torni.

tä asuu kimppakämpissä tai jopa kommuuneissa useamman, usein ennestään täysin vieraan ihmisen kanssa. Oli hauska kokea ensimmäistä kertaa kämpppiselämää, ja yhteiselo sujui todella hyvin, monta talvista iltaa tuli vietettyä kämppikseni kanssa keittiössä jutellessa tai kokkaillessa. Lähes päivittäin tapasin myös muita vaihtariystäviäni, käytiin usein syömässä tai kahviloissa, viikonloppuisin elokuvissa tai keikoilla tai nauttimassa Berliinin lukuisista viihtyisistä puistoista. Tekemistä, juhlia ja illanistujaisia riitti, ja vaihtariystävistäni tulikin minulle hyvin tärkeä tukiverkko, mikä ehkäisi hyvin koti-ikävän kehittymistä.

Kävin myös vuoden aikana lukuisissa kiinnostavissa museoissa, joista parhaiten jäivät mieleen Juutalaismuseo ja DDR-museo. Live-musiikkia oli tarjolla todella paljon, ja nautin mm. Berliinin filharmonikoiden upeista konserteista ja tunnelmallisista jazz-klubeista. Jatkoin myös tanssiharrastustani Berliinissä, ja olikin aikamoinen kokemus käydä ammatillisiksi harjoittelevien lahjakkaiden tanssijoiden kanssa tanssitunneilla, jossa opettajat olivat uskomattoman osaavia ja taiteellisia! Pitkin vuotta sain esitellä uutta kotikaupunkiani ja nauttia sen antimista myös perheenjäsenien ja ystävien kanssa, jotka tulivat Suomesta luonani vierailemaan.

Kokonaisuudessaan vaihto oli todella onnistunut, ja käteen jäi valtavasti hauskoja, värikkäitä, unohtumattomia muistoja, jänniä kokemuksia, ja ennen kaikkea tärkeitä ystävyyskysymyksiä. Kaikesta selvittiin: hullunkurisista tilanteista, kielimuurista, koti-ikävän hetkistä, saksalaisen byrokratian koukeroista, vaikeista opetustilanteista ja monipuolisista sairaalaharjoituksista. Nettisovellusten ja sosiaalisen median avulla olen pystynyt helposti pitämään yhteyttä ystäviin ympäri maailmaa, ja suunnitelmissani on myös matkustella lähiaikoina vaihtariystäviäni tapaamaan. Asuminen ulkomailla tuo perspektiiviä moneen asiaan, omaan kotimaahan, omiin toimintatapoihin ja rutiineihin. Se muistuttaa myös siitä, kuinka tärkeitä läheiset ja rakkaat ihmiset ovat. Joskus on hyvä astua ulos omalta turvallisuusalueelta, keskustella avoimesti ihmisten kanssa, tutustua uusiin juttuihin ja saada uusia ajatuksia. Rakastuin Berliiniin kaupunkina – seuraavat lomalennot kohteeseen ovatkin jo varattuna! Upea vuosi on takana, ja koetan omassa nykyisessä arjessani säilyttää vaihdon aikana minussa kehittyneitä ominaisuuksia, erityisesti avoimuutta, oman itsensä kuuntelemista ja rohkeutta.

Minna Lahesmaa

Laimi Rantalan pojanpojan tytär

Kaupungin monikulttuurisuuden huomaa myös Berliinin monipuolisissa ravintoloissa.

Rantalan Ruumisarkkuliike, Kukkakauppa ja ompelimo - muistikuvia

Mäkelän talon vintiltä löytyi Rantalan kukkakaupan kuittivihko ja adressi, jotka olivat joutuneet Arto Ojasen käsiin. Arto pohti, että olisi kiinnostavaa, jos joku lähemmin selvittäisi ja kirjoittaisi Leppäsläiseen aiheesta. Yhteyttä minuun otti serkkuni Arto Rantala. Hän tiesi, että olin viettänyt lapsena paljon aikaa Vanhassa Rantalassa. Lähdin selvittämään tarkemmin kukkakaupan tarinaa.

Laimi syntyi vuonna 1904 Leppäsen Hilman ja Juhon perheen ensimmäisenä lapsena. Lapsia oli kaikkiaan kaksitoista. Laimin suku on sekä isän että äidin puolelta monessa polvessa täynnä taitavia suutareita, käsityöihmisiä, kankureita, kankaankutojia ja räätäleitä. Kaikki Leppäsen tyttäret osasivat tehdä vaatteensa itse ja kutoa kankaita. Kankaita kutoi myös nuorin poika Tauno. Kotona kannustettiin yrittelijäisyyteen ja koulutukseen. Laimi meni opiskelemaan merkantiksi 18 -vuotiaana Helsinkiin maineikkaaseen Suomen Liikemiesten kauppaopistoon serkkunsa Arvo Leppäsen kanssa. Koulutus kesti kaksi vuotta. Valmistuttuaan Laimi pääsi töihin Kankaanpään Kansallisosakepankkiin ja siirtyi sieltä Karviaan pankkiin. Karviassa hän tapasi tulevan miehensä Villen.

Myöhemmin Laimi kävi kukkiensidonta- ja ompelukurssit.

Rantalan Kukkakauppa ja ruumisarkkuliike perustettiin vuonna 1934 Kankaanpäähän ihan keskustan tuntumaan sairaalan ja lääkärintalon viereen. Ompelimon perustamisvuotta en saanut selville, mutta siitä oli ainakin vuonna 1939 ilmoitus Kankaanpään Sanomissa.

Laimi ja Ville olivat muuttaneet Karviasta Kankaanpäähän. Ville rakensi talon ja siihen tuli myös liiketilat. Laimi ja Ville loivat yhdessä monialayrityksen.

KUKKAKAUPPOJA JA RUUMISARKKULIIKKEITÄ.
**L. Rantalan Kukkakauppa
ja Ruumisarkkuliike.** Puh. 146
OMPELIMOITA.
Laimi Rantalan Ompelimo.
Puh. 146.

Kankaanpään Sanomat 27.10.1939

Valokuvan ottoaikaa ei tiedetä eikä sitäkään keitä kuvassa olevat nainen ja tyttö ovat.

Vanhojen Kankaanpään Sanomien perusteella voi havaita kaksi asiaa: Kankaanpään yritysalamä oli vuodesta 1939- 1950 varsin monipuolista ja yllättävän nykyaikaista. Lehti ilmestyi joka viikko ja siinä oli ammatti- ja liikeosoitteita - palsta. Rantalan ilmoitus oli palstalla viikoittain. Lisäksi oli yrittäjien isoja yhteisiä joulu- ja pääsiäistervehdyksiä asiakkaille. Yrittelijäisyysviikko oli vielä erikseen. Vuonna 1941 viikon tunnuksena oli ”Voimakkaat yksilöt rakentavat tämän maan”. Tunnus kuvaa erityisen hyvin myös Laimi Rantala.

Saman alan liikkeitä oli Kankaanpäässä useampia. Kilpailu oli välillä kovaa. Rantalan Kukkakaupan ja Ruumisarkkuliikkeen lisäksi pitkäikäisimpiä oli Ilma Anttilan liike, joka jatkaa yhä edelleen.

Sota-aikana kauppa kävi hyvin. Arkkuja, seppeleitä ja kukkia toimitettiin naapurikuntiinkin, Honkajoen ja Laviaan.

Seppelepohjat Ville teki itse keräämistään kuusenhavuista. Sota-aikana kukat olivat vaukkuja: krysanteemeja, liljoja ja ruusuja.

Arkkujen päällystäminen ja sisustus tehtiin itse. Arkkuja oli valkoisia ja harmaita. Materiaa-

lina oli silkki ja puuvilla, hinnasta riippuen. Seppelenauhoja oli monen värisiä. Laimi tekstasi vapaalla kädellä nauhoihin muistovärssyn ja toiseen nauhaan nimet.

Kukkia kauppaan toimittivat pääasiassa Kallion puutarha Honkajoelta ja Huiskula Turusta.

Ville kuskasi Kankaanpään rautatieasemalta kärryillä kukkalähetykset ja raakalaudasta tehdyt arkut. Arkut tulivat useimmiten Vammalasta.

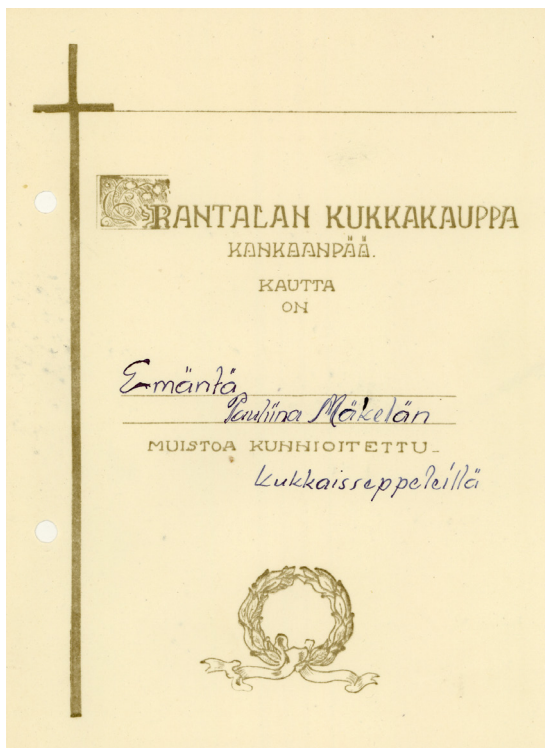
Työ helpottui, kun linja-auto toi kukkalähetykset Kankaanpään keskusta.

Äitini Salme oli taitava käsityöihminen ja osasi sitoa seppelepohjia ja kukkia.

Hänelle perustettiin oma liike 40-luvulla Merikarvialle. Tällä Laimi ja Ville halusivat turvata Villen tyttären toimeentulon. Liike toimi siellä muutaman vuoden, siihen saakka kun äitini meni naimisiin.

Omat muistikuvan kukkakaupasta liittyvät viisi- ja kuusikymmen luvuille. Vietin pikkutyttönä ja koululaisena paljon aikaa lomalla Kankaanpäässä Vanhassa Rantalassa.

Kaupassa oli muutama värssykirja, joista vainajan omaiset valitsivat muistovärssyn. Ne olivat yleensä virsikirjasta tai tunnettujen runoilijoiden säkeitä. Välillä kävi kuitenkin niin, että omainen antoi värssyn valinnan Laimille. Joskus hän kysyi: ”Eija-Leena, mikä värssy pistetään”. Minä ehdotin jotain mielestäni kaunista ja joskus valintani päättyi seppelenauhaan.

Adressi Terttu Huhtamaan arkistosta.

Joulutervehdys kukkasilla.

Saatavana kieloja, tulppaneja ja hyasintteja

RANTALAN KUKKAKAUPASTA.

Puh. Kankaanpää 146.

Kankaanpään Sanomat 22.12.1948.

Siihen aikaan hautajaisiin tilattiin seppele. Hyvin harvoin oli kukkavihko, se oli yleensä kaukaisemmilta omaisilta tai tuttavilta.

Silkkiä seppelenauhoja oli monen väristä. Laimi tekstasi vapaalla kädellä niihin värssyt hopea- tai kultavärillä. Kirjaimet olivat koukeroiset. Hänellä oli hyvin kaunis käsiala.

Silloin työtahti oli ihan erilainen

Jouluaattona klo 16 aikaa tilattiin monta isoa kukkalaitetta. Laimi ja Pekka-enoni tekivät töitä aamuöille asti, jotta tilaus saatiin valmiiksi. Siinä omat jouluvalmistelut jäivät vähän jalkoihin.

Laimin ystävät Heinosen Inki ja muut rouvat järjestivät jouluruoat. He varmistivat joulun Rantalankin.

Enoni Pekka sai lomaa armeijasta Niinisalosta 1956, että kukkakaupan tilaukset saatiin toimitettua asiakkaille. Silloin ei kuulemma lomaa moista tarkoitusta varten saanut. Mutta koska Laimi oli myös maakunnan kuulu ompelija, niin hän ompeli Niinisalon upseerien rouvien juhlapuvut, joten he tulivat apuun ja hoitivat asiat siten, että Pekka sai lomaa. Tarina on Pekan vaimolta Tertulta, jonka joulu anopin luona oli vähän erilainen kokemus kuin mihin hän oli tottunut.

Vaarini Ville kertoi tarinaa harvasanaisesta miehestä, joka oli tullut kauppaan. Hän oli katselut ja kierrellyt ruumisarkkuja. Aikaa kului eikä mies sanonut sanaakaan. Ville odotteli ja yritti olla avuksi. Vihdoin viimein mies sanoi, että ruumisarkkuja katselen, en itselleni, johon vaari vastasi että, harvapa sitä itselleen.

Ville luki sanomalehdet ääneen, kun Laimi teki ompelutöitä. Poliitiikasta ja maailman menosta puhuttiin paljon myös asiakkaiden ja ystävien kanssa. Sieltä sain itse kiinnostuksen yhteiskunnallisten asioiden seuraamiseen. Kuuntelin uteliaana aikuisten juttuja kaikki päivät ja niinpä minusta tulikin melkoisen pikkuvanha ja kaikkietävä lapsi.

Minusta pidettiin hyvää huolta ja sain Toive-lauluvihkoja, joista sitten lauloin ajan iskelmiä iltojen iloksi. Osaan laulut vieläkin.

Laimi Rantala (1904-1977).

Ville Rantala (1888-1961).

Ompelimosta

Ompelimo oli paremmalle välle. Hinnat olivat kalliit. Laimi oli luotto-ompeleja monelle varakkaalle kankaanpääläisrouvalle. **Suutareita, joista tuli kenkätehtailijoita, Heinosen Inki, Koskelan Sisko, Pajuniemen Elsa, vahvoja yrittäjänaisia, jotka olivat sota-aikana rikastuneita.**

Asiakassuhteet olivat pitkiä ja asiakkaista tuli ystäviä, joiden luona myös kyläiltiin.

Laimi loi uskomattoman tyylikkäästä asuja kalliista kankaista muun muassa erilaisista silkeistä ja villasta. Kankailla oli hienoja nimiä ja niitä asiakkaat hakivat aina Pariisia myöten.

Rantalaan tuli ranskalaisia muotilehtiä, joista vaativille asiakkaille tehtiin hienot iltapuvut, leningit, kävelypuvut, pikkumustat ja takit. Laimi teki hetkessä vaateen hahmon asiakkaan päällä: otti mitata, piirsi liidulla, harsi nopeasti ja leikkasi. Hänellä oli harvinaisen hyvä kyky hahmottaa kolmiulotteisesti.

Laimilla oli aina koulutettavana ompeluoppilaita taitavia ja mukavia nuoria naisia, jostain sivukyliltä. He myös asuivat Rantalassa.

Maakunnan kuulut kahvit tarjottiin Rantalassa. Sota-aikana Laimi osti Amerikankahvia mustasta pörssistä ja tarjosi sitä asiakkailleen. Kahvia, voileipiä, pikkuleipiä ja pullaa oli aina tarjolla. Ja parasta nekin.

Rantala oli kuin kestikievari. Aina väkeä oli tulossa ja menossa: asiakkaita, ystäviä, sukulaisia. Villen Karvian sukulaiset tulivat junalla Porista ja muualta, yöpyivät usein Rantalassa. Kaikesta pidettiin hyvää huolta.

Minuun on monella tavalla vaikuttanut Rantalassa viettämäni ajat: rakastan kukkia, erityisesti krysanteemeja. Muistan niistä aina kukkakellarin ja sen tuoksun. Kampaajani olen valinnut aika-

kausilehtien perusteella, jos ne eivät ole hyviä, vaihdan kampaajaa. Tämä tulee lapsuudestani, Laimin upeista ranskalaisista muotilehdistä ja myös sen ajan hienoista naistenlehdistä.

Liiketoiminta lopetettiin vähitellen. Ensin luovuttiin ruumisarkkuliikkeestä ja viimeiseksi ompelimesta. Vuokralaisia oli Laimin kuolemaan saakka. Laimi menehtyi vuonna 1977 saappaat jalassa – kuten sanonta kuuluu. Hän valmisteli asuja pojanpoikansa Arton ylioppilasjuhliin.

*Eija Ahola (Eija-Leena Rantala)
Ville Rantalan tyttären Salmen tytär*

Lähteet

Haastattelut:

Liisa Mäkipää, Laimi Rantalan nuorin sisar, Terttu Rantala, Laimin nuorimman pojan Pekan vaimo

Muut lähteet:

Eija (Eija-Leena) Ahola, Ville Rantalan tyttären Salmen tytär, muistikuvat 1950- 1970- luvuilta Kankaanpään Sanomat vuosilta 1939-1950, Kankaanpään kirjasto

Valokuva liikerakennuksesta: Laimin ja Villen pojan Esa A.W. Rantalan jäämistöstä, Sari Mannerjärvi

Torstaina, kesäkuun 26. päivänä

SATAKUNNAN KANSA

Kuolleilta

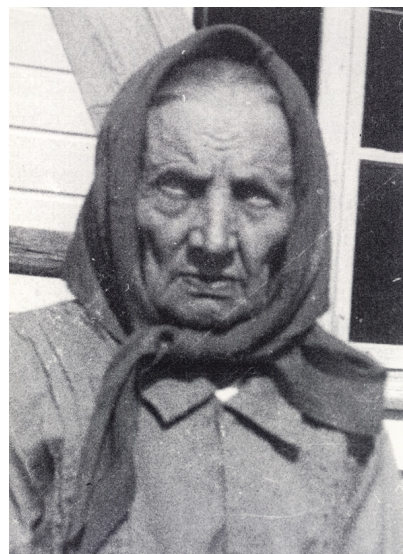
Surulla ilmoitamme, että rakas äitimme ja isoäitimme

Marjaana Leppimäki

synt. 20/8 1854 Kankaanpäässä pääsi toivomaansa lepoon kotonaan 25/6 1941. Herran armokäsiin nukkuneen ja pitkän päivätyönsä päättäneen äidin muistoa siunaavat

**LAPSET, LASTENLAPSET ja
LASTENLASTENLAPSET.**

Hautaus tapahtuu sunnuntaina 29/6 —41 klo 8.30 Kankaanpään hautausmaalla, josta täten kutsuna omaisille ilmoitetaan.

Pyydämme Teitä ystävämme ja sukulaisemme rakasta äitiäni Marjaana Leppimäkeä hänen viimeiseen lepoon. Kankaanpäässä hautausmaalla sunnuntaina kesäkuun 29 p:n 1941 klo 9.00. Sekä Jumalan palvelukseen järkeen välittömään rukoiluun muistoa suru katiin.

Anni ja Eino Leppimäki

Pyydetään isäntää kantaa.

Eilen kuoli kotonaan Kankaanpäässä vanhaemäntä Marjaana Leppimäki lähes 87 vuoden ikäisenä. Hän oli syntynyt Venesjärvellä 20. 8. 1854. Pitkän elämänsä aikana hän joutui erilaisten elämäntilanteiden alaiseksi. Jo lapsena orvoksi jääneenä hän suurten nälkävuosien aikana joutui itse huolehtimaan itsestään. Toimeliasta vanhusta ja suuren lapsijoukon kasvattajaa jäivät kaipaamaan lapset, lastenlapset ja lastenlastenlapset.

Marj. Tiivari Ojanen
(perheineen)
Kankaanpää
Toukok. 1941

SUOMI
FINLAND 25

o/y EPILÄN NAHKATEHDAS A/B

Arv. kirjeenne ohella 22 / 5 vastaanotimme

p.l.v.

Smk. 744:60

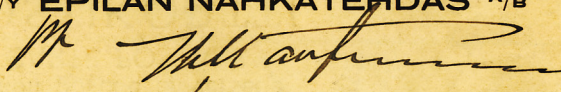
millä summalla sekä käteisalennuksella Smk. 39:15
kiitollisina tiliänne hyvitimme.

Sulkeutuen jatkuvaan suosioonne merkitsemme

Kunnioittaen

o/y EPILÄN NAHKATEHDAS A/B

Epilä, 23 / 5-30

Leppänen ilmoittaa:

SEKATYÖMIEHIÄ ja METSATYÖMIEHIÄ

otetaan töihin heti. Lähemmin puh. 26.

Ostetaan rukiinolkia

TOIVO MÄKELÄ.

Vihteljärvi, puh. 16.

Kankaanpään Sanomat 15.8.1946.

MAKEISIA MYYDÄÄN

M 1 maitokortin kupongilla N:o 84. Annos 250 gr.

MANNASUURIMOITA kaikilla leipäkortin kupongeilla.

TOIVO MUTA,

Vihteljärvi, puh. 16.

Kankaanpään Sanomat 26.8.1948.

Garbidilamppu

Pari vuotta sitten olin ullakolla penkomassa sinne vuosikymmenien aikana kertyneitä tavaroita. Silmiini osui vanha pahvilaa-tikko. Katselin sitä yllättyneenä. Mitä kummaa tuossa on?

Kurkistin laatikkoon ja sieltä paljastui useita pienempiä laatikoita. Avasin yhden ja sen sisäl-tä pilkotti jotakin tummanvihreää metallia. Mikä se on? Onko se pommi? Hain puolisoni katso-maan löytöäni, mutta ei hänkään tunnistanut ou-

don näköistä mötikkää. Vähitellen uskaltaudu-in avaamaan paketin kokonaan ja silloin salaisuus paljastui. Pakkauksessa oli Garbidilampun käyt-töohje.

Kyseessä oli siis Garbidilamppu, jonka ole-massa olosta minulla ei ollut aavistustakaan. Aja-tuksenani oli saada lamppu palamaan sukujuh-lassa, mutta se osoittautui aivan liian haastavaksi toimenpiteeksi.

Terttu Huhtamaa

UUSI KÄÄNTEENTEKEVÄ
VALAISIN
"OHI"

Räjähdysvaara
Valon puute
P i m e y s

OHI

RAKENNESELOSTUS

Valaisimen muodostaa kaksi toisiinsa jousilaitteen avulla kyt-kettyä säiliötä, joista ylimmäinen on vesisäiliö ja alimmainen karbiidisäiliö. Ylimmäisen säiliön päällä on neulaventtiili ja vesisäiliön tulppa sekä kaasuputken päässä polttime.

KARBIIDIVALAISIN

(Patentilla suojattu.)

Kuvassa garbidilampun lisäksi oikealta: nahkasaappaat, lapikkaat ja erilaisia pieksuja. Edessä on lapsen lapikas.

Hilma Matilda Uusitalon syntymätietojen jäljittäminen

Ensimmäisessä Leppäsläisessä sivulla 16 kerrotaan, että ”Manassen ja Marjaanan pojista kaksi muutti Amerikkaan. Ensin meni Jalmari ja sitten Vihtori. Jalmari oli heistä nuorempi”.

Amerikassa Jalmari tutustui Noormarkusta kotoisin olleeseen Hilma Matilda Uusitaloon. He menivät naimisiin ja muuttivat vuonna 1912 USA:n itärannikolta Kanadaan Sudbryn alueelle. Perheeseen syntyi kuusi lasta: kolme poikaa ja kolme tyttöä.

Hilman syntymäaika on ollut minulle näihin päiviin asti täysi arvoitus. Aivan tarkalleen en pysty muistamaan, mistä tuo sukuluetteloissamekin esiintyvä vuosi 1890 on peräisin, mutta todennäköisesti se on saatu Kanadan sukulaisiltamme.

Jalmar Maki

- s. 8.2.1889 Kankaanpäässä
- k. toukokuussa 1970 Sudburyssä

Puoliso:

Hilma Matilda Uusitalo

- s. 1890? Noormarkussa
- k. 4.1.1945 Sudburyssä

Lapset:

1. **Eino** (1912-1982)
2. **Toini** (1913-2014)

Lapset:

- a. Robert Lapset: Andrew ja Marja-Liisa
- b. Randy Lapset: Johanna
- c. Victoria Lapset: Erin-Leigh

3. **Bill** (1915-2007)

Lapset:

- a. Carol Lapset: William

4. **Elvi** (1917-2010)

5. **Irene** (1919-2000)

Lapset:

- a. Ken Lapset: a1. Kyleen
Lapset: Lenna, Lara ja Shean
a2. Kale

- b. Candace

6. **Harry** (1922-1962)

Lapset:

- a. Linda Lapset: Liisa
- b. Walter
- c. Lela Lapset: Jamie, Erin ja Aimee
- d. Laida Lapset: Maija
- e. Melody Lapset: Jamie ja Michael
- f. Marilyn
- g. Mark
- h. Martti

Lyhennetty luettelo Hilman ja Jalmarin jälkeläisistä.
A brief catalogue of the descendants of Hilma and Jalmar.

Hilma ja Jalmar Maki häpäivänään.
Hilma and Jalmar Maki on their wedding day.

Vuosia sitten olen pariinkin eri otteeseen yrittänyt tarkentaa syntymäaika Noormarkun seurakunnan syntyneiden ja kastettujen luettelosta, mutta ainakaan vuonna 1890 syntyneiden joukosta Hilmaa ei löydy. Joko hän on syntynyt ennen vuotta 1890 tai sitten hän ei ole syntynyt Noormarkussa ollenkaan.

Epävarmuus syntymäajasta on jäänyt vaivaamaan mieltäni siinä määrin, että päätin vielä kerran yrittää ongelman ratkaisemista. Sain aikoinaan Ken Sonoskilta, Hilman ja Jalmarin Irene-tyttären pojalta, valokopion Hilman passista. Valitettavasti viime vuosisadan alussa passeihin ei vielä merkitty syntymätietoja, mutta löytyisiköhän passista jokin muu tieto, mikä auttaisi minua eteenpäin selvitystyössäni.

Kaivoin valokopion esille. Passin (nro 519) sisäisivuilla lukee: *Tämän omistaja Talollisen tytär Hilma Matilda Uusitalo Noormarkun pitäjästä matkustaa ulkomaille viideksi (5) vuodeksi jonka todistukseksi ja esteetöntä matkustusta varten passi on annettu Turun Lääninkansliassa 25 p:nä Tammikuuta 1905. Kuvernööri Hj. Lang.*

Mikäli Hilman syntymävuosi 1890 pitäisi paikkansa, hän olisi ollut korkeintaan 15-vuotias matkatessaan yksinään Atlantin ylitse. Kaikesta päätellen hänen on täytynyt olla muutaman vuoden vanhempi.

Aikoinani etsiessäni tietoja isoisäni Amerikan matkasta olin törmännyt Turun siirtolaisuusintituutin ylläpitämään siirtolaisrekisteriin, johon kerätään tietoja Suomesta muuttaneista siirtolaisista. Rekisteri käyttää päälähteinään mm. lääninhallitusten passiluetteloita ja Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiön matkustajaluetteloita. On täysin mahdollista, että myös Hilman tiedot on kirjattu näihin luetteloihin.

Sivuja Hilman passista. Suomen lisäksi passi oli kirjoitettu venäjäksi ja saksaksi, mutta ei englanniksi. Pages of Hilma's passport. Besides Finnish the passport is written in Russian and in German but not in English.

Seuraavaksi meninkin Siirtolaisuusinstituutin kotisivulle. Siellä kerrottiin, että siirtolaisrekisterin internetissä olevista online-tietokannoista henkilöiden nimitiedot voi hakea ilmaiseksi, mutta jos haluaa loputkin rekisterin tiedot, pitää maksaa palvelun käyttömaksu ja rekisteröityä sen käyttäjäksi.

Nimihaku tulisi ratkaisemaan selvitykseni jatkoon. Nimittäin jos haku ei löydä luettelosta ainutakaan Hilma Uusitalo -nimistä henkilöä, silloin tämäkin tie olisi tukossa. Tein haun ja tällä kertaa minulla oli onnea. Sain vastaukseksi peräti kolme Hilma Uusitaloa, joista yhdellä oli toisena nimenä Matilda. Hän oli syntynyt vuonna 1886 ja hänen matkansa kohdemaana oli USA.

Tämä vaikutti oikein lupaavalta. Laajemmalla haulla saisin loputkin passiluettelon tiedot, mutta ensin minun pitäisi maksaa vuotuinen käyttömaksu ja rekisteröityä sivuston käyttäjäksi. Tein niin kuin vaadittiin ja sain saman tien sähköpostiini hakuun tarvittavat tunnukset. Haku vahvisti, että Hilma Matilda Uusitalo oli kotoisin Noormarkusta, oli saanut passin 25.1.1905 ja passin numero oli 519. Kaikki tiedot siis täsmäsivät. Passin numero varmisti lopullisesti, että kyseessä on etsimäni Hilma Uusitalo.

Katsoin vielä matkustajaluettelon tiedot. Sieltä kävi ilmi, että 18-vuotias Hilma Uusitalo oli lähtenyt Hangosta Englantiin 28.1.1905 ja jatkanut sieltä 4.2.1905 Cunard Linen Umbria-nimisellä laivalla USA:han määränpäänsä Boston Massachussetsin osavaltiossa.

Passiluettelo

Passport records

Sukunimi <i>Last name</i>	Uusitalo
Etunimet <i>First names</i>	Hilma Matilda
Muut nimet <i>Other names</i>	*
Syntymäaika <i>Date of Birth</i>	.. 1886
Siviilisääty <i>Marital status</i>	1=naimaton <i>1=unmarried</i>
Uskonto <i>Religion</i>	Lut. <i>Lutheran</i>
Ammatti <i>Occupation</i>	Taloll.tr <i>Farmer's daughter</i>
Kotipaikka <i>Home parish</i>	Noormarkku
Lääni <i>Province</i>	Turun ja Porin lääni <i>Turku and Pori Province</i>
Passin päiväys <i>Passport date</i>	25.01.1905
Passin numero <i>Passport number</i>	519
Passin kesto (vuosi:kk) <i>Passport valid (year:month)</i>	5:0
Kohdema <i>Destination</i>	USA
Passin antaja <i>Passport issued by</i>	Turun ja Porin lään.hallitus <i>Turku and Pori Province</i>
Huomautus <i>Remarks</i>	*

Nyt kun vihdoin olin saanut selville Hilman oikean syntymävuoden, täydellinen syntymäaika pitäisi löytyä kirkonkirjoista suhteellisen helposti. Internetissä voi vapaasti selata seurakuntien 125 vuotta vanhempaa arkistomateriaalia esimerkiksi arkistolaitoksen digitaaliarkistossa tai Suomen Sukuhistoriallisen Yhdistyksen (SSHY) ylläpitämällä sivustolla. Arkistolaitoksen digitaaliarkistosta ei ollut mitään apua, koska Noormarkun syntyneiden luettelot loppuivat siellä jo vuoteen 1862. SSHY:n sivulla pääsi pidemmälle, mutta sielläkin tiedot loppuivat vuotta liian aikaisin eli vuoteen 1885. Näin ollen minun oli jatkettava selvitystä Turun maakunta-arkistossa, jossa asiakkaiden käytössä on suuri määrä mikrofilmeille, joko rullafilmeille tai mikrokorteille, kuvattuja kirkonkirjoja.

Maakunta-arkistossa etsin ensimmäiseksi käsiini Noormarkun seurakunnan mikrokortit ja sen jälkeen varasin lukulaitteen tutkijasalista. Aloin käydä vuoden 1886 syntyneiden ja kastettujen luetteloa systemaattisesti läpi. Onnekseni luettelo ei ollut kovin pitkä, sillä kyseisenä vuotena Noormarkussa oli syntynyt vain noin 150 lasta. Sain selata luetteloa aina joulukuun puoliväliin saakka, ennen kuin löysin etsimäni.

Alla olevasta kuvasta nähdään, että Hilma Matilda on syntynyt 14. joulukuuta ja kastettu 19. joulukuuta, jolloin äiti on ollut 40-45-vuotias. Vanhemmat: Rudanmaan torppari Klaes Henrik Juhanoika Alajärvi ja vaimo Tilda Juhantytär. Kummit: torppari Isak Takala ja vaimo Maria Stina. Kastoi J.S.Tallqvist. Numero 246 viittaa vuosien 1879-88 rippikirjan sivulle.

Seuraavan sivun kirkonkirjojen kuvista pääsemme näkemään, minkälaisista olosuhteista Hilma oli lähtöisin. Alin kuva on vuosien 1889-98 kirkonkirjasta. Hilman kohdalla mainitaan (ei näy kuvassa), että hän on siirtynyt uudessa kirkonkirjassa sivulle 563. Sitä en kuitenkaan pääse katsomaan, koska maakunta-arkiston mikrokortit

Matkustajaluettelo

The passanger records

Sukunimi	Uusitalo
Last name	
Etunimet	Hilma
First names	
Ikä tai ikäluokka	18
Age or age group	
Lähtöpaikka	Hanko
Port of departure	
Määräpaikkakunta	Boston
Place of destination	
Määräosavaltio	MA
State of destination	
Määrämaa	USA
Country of destination	
Matkan hinta	FIM 86
Price of ticket	
Laiva Suomesta	Astraea
Ship from Finland	
Lähtöpäivä Suomesta	28.01.1905
Date of departure from Finland	
Laiva Englannista	Umbria
Ship from England	
Lähtöpäivä Englannista	04.02.1905
Date of departure from England	
Valtamerilinja	Cunard Line
Ocean Line	
Lähtösatama Englannista	*
Port of departure in England	
Luettelo ja sivu	42/91
List and page	
Huomautuksia	*
Remarks	

loppuvat tähän rippikirjaan. Tätä myöhemmät kirkonkirjat ovat Porin seurakuntien keskusrekisterissä, josta tiedot pitää erikseen tilata ja tiedon saaminen sukututkimustarkoituksiin kestää puolisen vuotta. Mutta tieto Hilman kohdalla tarkoittanee sitä, että hän on mennyt noin 12-vuotiaana pikkupiiaksi johonkin lähiseudun taloon ja iän karttuessa on todennäköisesti jatkanut piikana siihen asti kunnes päätti lähteä siirtolaiseksi rapakon taakse.

Arto Ojanen

Syntyneitä ja kastettuja Noormarkussa v. 1886.				
Joulukuun 14 19	40-45	Hilma Matilda	ltt Rudanmaan torppari Klaes 246	
		Henrik Juhanoika Alajärvi ja		
		vaimo Tilda Juhantytär, Kk torppari		
		Isak Takala vaimonsa Maria		
		Stina, kastoi J. S. Tallqvist		

Sept 11 Norrmark Simberg torparesonen Klaes Henrik Johansson och Rudanmaa Alajärvi
 rik Johansson och Rudanmaa Alajärvi
 enkan Matilda Johansdotter af J.S. Tallqvist (20 - 38) ogift. enka.
 J. S. Tallqvist.

Wigde i Norrmark församling 1883. Sept 11 Norrmark Simberg torparesonen Klaes Henrik Johansson och Rudanmaa Alajärvi
 torp enkan Matilda Johansdotter af J.S. Tallqvist (20 - 38) ogift. enka.

Noormarkun seurakunnassa on vihitty 11.9.1883 Simberg-nimisen torpan poika Klaes Henrik Juhanpoika ja
 Rudanmaan Alajärven torpan leski Matilda Juhantytär. Vihkinyt J.S. Tallqvist. Sulhanen oli 20-vuotias naimaton,
 morsian 38-vuotias leski. Oikeassa reunassa numero 246 viittaa vuosien 1879-88 rippikirjan sivulle.

246. Rudanmaa

Majärvi	Födelse. Synti:		Känsen ään. Pöytä. Jouts. tull.	Läsn. Luk.	Läsn. Luk.	Läsning. Lukutaito.										Osk. Luteran.	Osk. Luteran.	Osk. Luteran.						
	År och datum. Ålän.	Ort. Pöytä.				Uttänst. Utösk.																		
						1. L.	2. L.	3. L.	4. L.	5. L.	6. L.	7. L.	8. L.	9. L.	10. L.									
5. Gustaf Jakobson	27/10/45	Hilma	214	0	5.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1						
7. Klaes Henrik Johansson	12/10/62	Uusika	214	0	5.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1						
8. Matilda Johansdotter	7/10/45	Norrmark	"	"	5.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1						
9. Emma Josefina	5/10/71	"	"	"	5.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1						
10. Anders Johan	11/10/73	"	"	"	5.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1						
11. Gustaf Henrik	28/10/76	"	"	"	5.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1						
12. Matilda Hilma	21/10/79	"	"	"	5.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1						
13. Emil	6/10/81	"	"	"	5.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1						
14. Frans Nestor Klasen	15/10/82	"	"	"	5.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1						
15. Hilma Matilda	14/10/86	"	"	"	5.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1						

Rippikirjan 1879-88 sivu 246. Hilman äiti Matilda on jäänyt leskeksi v. 1880. Hilman isä Klaes on muuttanut torp-
 paan v. 1883. Hilman äidillä oli ensimmäisestä avioliitosta 6 lasta, joista 2 kuoli aivan pieninä. Vanhin lapsista ei
 näy tämän kirjan sivulla, koska hän oli kuollut jo edellisen kirjan aikana v.1868.

479. Söörmarkku

Prakan	Födelse. Synt.		Känsen ään. Pöytä. Jouts. tull.	Läsn.	Luk.	Läsning. Lukutaito.										Osk. Luteran.	Osk. Luteran.	Osk. Luteran.
	År och datum. Ålän.	Ort. Pöytä.				Uttänst. Utösk.												
1. Prakan Hilma	12/10/62	Uusika	214	0	5.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2. Matilda Juhantytär	9/10/45	"	"	"	5.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
3. Frans Nestor	15/10/82	"	"	"	5.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
4. Hilma Matilda	14/10/86	"	"	"	5.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
5. Johan Viktor	24/10/90	"	"	"	5.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Rippikirjan 1889-98 sivu 479. Perhe on muuttanut Alajärven torpasta Söörmarkkuun Prakan Uusitaloon v. 1897.
 Hilma oli kaksi veljeä: pari vuotta vanhempi isovelji Frans Nestor ja kolmisen vuotta nuorempi Johan Viktor.

The date of birth of Hilma Matilda Uusitalo

Summary in English

Two of the sons of Manasse and Marjaana Leppimäki moved to America. Jalmari went first, then Vihtori followed. Jalmari was the younger of the two sons. In America Jalmari met Hilma Matilda Uusitalo from Noormarkku. They married and moved to Sudbury, Canada in 1912. They had six children, three sons and three daughters.

Hilma's date of birth has been a little mystery to me to this day. It has been told that Hilma was born in 1890, but the information is inaccurate. Years ago I tried to find Hilma's birth certificate from Noormarkku parish's birth records but I did not find it. Uncertainty regarding Hilma's date of birth has been bothering me all these years so I decided to try to solve the mystery one more time.

I once got a photocopy of Hilma's passport from Ken Sonoski. Unfortunately, at that time a passport did not have any information related to birth. I was wondering, though, that maybe it had some other information that could help me with the research. I studied the photocopy of Hilma's passport more carefully. It states: *The owner of this passport, farmer's daughter Hilma Matilda Uusitalo from Noormarkku parish is travelling abroad for five (5) years. The passport (no. 519) was issued in Turku provincial office on January 25, 1905 by governor Hj. Lang.*

I knew that the Institution of Migration in Turku upholds emigrant registers where all the information about migrants are stored. The institution uses the provincial administrative board's passport directory and the Finnish Steamship Company's passenger records as its primary sources. It is very likely that the information about Hilma has been documented in these directories. Nowadays, these directories can be studied on the Internet. Indeed, I found one Hilma Matilda Uusitalo from Noormarkku who was born in 1886. The passport number was 519 and it was issued on January 25, 1905, which finally confirmed that this Hilma Uusitalo was the one I was looking for.

I also checked the passenger records. It turned out that 18 year old Hilma Uusitalo left Hanko for England in January 1905 and continued her journey with Cunard Line's ship Umbria to Boston, Massachusetts, USA. (the picture above on the page 33)

Now that I had confirmed the birth year of Hilma, the date of birth should be easily found in church records. Over 125 year old church records can be freely studied at the website of Digital Archives of the National Archives or in Finland's Family History Association's (FFHA) website. Unfortunately, the records in these pages did not go as far back as

1886. Thus, I needed to continue my search in The Provincial Archives of Turku. The archives have a large amount of church records filmed into microfilm and microfiche.

In the Provincial Archives, I started to systematically study the Noormarkku parish's microfiche that had the information about the babies born and baptized in 1886. Luckily, there were only 150 babies born in Noormarkku in 1886. I had to browse the list to the middle of December until I found Hilma.

As shown in the picture on the page 33, Hilma was born on December 14 and was baptized on December 19, 1886. Hilma's mother was 40-45 years old at that time. Hilma's parents were recorded as: crofter of Rudanmaa Klaes Henrik Juhanpoika Alajärvi and his wife Tilda Juhantytär. Godparents were recorded as: crofter Isak Takala and his wife Maria Stina. Hilma was baptized by J.S. Tallqwist. Number 246 indicates the communion book of 1879-88.

The pictures on the page 34

Above:

The son of a croft named Simberg Klaes Henrik Juhanpoika and the widower of Alajärvi croft (from Rudanmaa village) Matilda Juhantytär were married in Noormarkku parish on November 9, 1883. The groom was a 20 year old, unmarried man and the bride was a 38 year old widower. The number 246 on the right corner is the page number of the communion book of 1879-88.

In the middle:

The page 246 of communion book 1879-88. Hilma's mother Matilda has widowed in 1880. Hilma's father, Klaes had moved to the croft in 1883. Hilma's mother had six children from her previous marriage. Two of them died in infancy. The oldest of these children is not present in this picture because he had died in 1868.

Below:

The page 479 of communion book 1889-98. The family had moved in 1897 from Alajärvi croft to Uusitalo farm in Söörmarkku village. Hilma had two brothers: big brother Frans Nestor and little brother Johan Viktor.

Arto Ojanen

Kuvia Kanadan sukulaisista

Jalmar ja Candace (Irenen tytär) jouluna 1966. Jalmarin toinen jalka oli osittain amputoitu sokeritaudin takia.

Harry, Jalmarin ja Hilman lapsista nuorin, Candacen ristiäisissä v. 1952.

Eino, Jalmarin ja Hilman lapsista vanhin.

Candace Irene-äitinsä kanssa noin v. 1959.

Bill ja Irene noin v. 1986.

Irene ja Toini jouluna 1992.

Elvi ja Irene noin v. 1988.

Irene ja Toini v. 1994 Irenen 75-vuotispäivillä.

Toini jouluna 1992.

Toini Tapperin 100-vuotisjuhlat 7.7.2013

Toini Tapper ja Marilyn Maki.

Toinin kanssa kuvassa vasemmalta Erin (Victorian tytär), tytär Victoria, poika Randy ja Johanna (Randyn tytär).

Kyleen (Irenen pojantytär) ja Sean Gray sekä lapset vasemmalta Lenna, Shean ja Lara.

Doreen ja Ken Sonoski (Irenen poika).

Candace (Irenen tytär) ja Denis Allmann.

Marilyn ja Melody (Harryn tyttäret).

Toinin vierellä Marilyn, Candace ja Melody.

Toini ja Kale Sonoski (Irenen pojanpoika).

Carol (Billin tytär) ja Bill Stos.

Vasemmalta takana: Toinin ystävä, Melody, 2 Toinin ystävää, Ken Sonoski, Paul Metot, Randy Tapper, Denis Allman, Kale Sonoski. Keskirivissä vas.: Johanna Tapper, Victoria Tapper, Doreen Sonoski, Candace Allman. Edessä vas.: Erin Tapper, Toini Tapper, Marilyn Maki.

Victoria (Toinin tytär), Melody (Harryn tytär), Candace (Irenen tytär), Marilyn (Harryn tytär) ja Carol (Billin tytär).

Marilyn Maki, Phil Methot ja Toini.

Candace Allman kokosi ottamansa syntymäpäiväkuvat kuvakirjaksi. Kirjassa on kuva myös leppäsläisten sukuviiristä, jonka Toini sai syntymäpäivänään. Juhliin oli leivottu kaksi kakkua: toisessa luki suomeksi "Hyvää 100 v Syntymäpäivää" ja toisessa englanniksi "Happy 100th Birthday". Suomenkielisen kakun koristelut olivat kuuman sään vuoksi hieman kärsineet.

Toini Tapper (nee Maki): A Life of Quality and Quantity

Toini's life ended this summer, at the ripe young age of 100. Few of us will ever see this milestone, and Toini was probably surprised to meet it herself. Rather than attack this world with energy and leave it early, she chose to stay a long while and keep a steady pace. Her life was not filled with extraordinary achievements, but a consistent dedication to family, friends and hobbies.

Those who knew Toini well were very aware of the complexity of her personality. Many were benefactors of her kindness and generosity, including: extended family members who dropped by unexpectedly for lunch, those who received gifts from her kitchen or family friends who were given a place to stay if needed. Friends of her children still kept in touch with Toini very late into her life because of the relationships she had forged with them in her home. This is a testament to her kindness to them in their youth. Also, when her brother's children were faced with the premature death of their parents, she opened her home to them, and provided for them as she did her own children. These attributes were most likely tied to her early role as the eldest child in her family, nurturing and caring for her younger siblings and taking on the values of responsibility and family service.

Another side of Toini's personality was that she could be very determined, and shrewd if required. She told people what she thought, and was not afraid to fight for what she believed to be right. No one would dare cross her if they knew of her persistency and sharp tongue. She could hold a grudge, and you definitely didn't want to be on her bad side for a long period of time. These tenacious qualities also enabled her to drive her own car and play the stock market well into her 90's.

But Toini also had a lighter side, which is something she was well known for. She had a subtle, sarcastic humour that she showed off regularly. In her later years, when people asked her how she was, she would slyly reply: "not dead". Some would see this as morbid, but those who knew her could see the smirk in her reply. Toini was also young at heart. In her early years, she loved a good party with dancing, music,

smoking and a stiff drink if appropriate. When I told her of an upcoming trip to Cuba years ago, she pulled me aside and said "go to the rum factories, you'll have a real good time". She was also a fashionista, always wearing fashionable clothing, sometimes made by her own hand. Even into her old age, she refused to be seen wearing "old lady clothes". She was also physically active: walking daily, cross country skiing in the winter and was part of a bowling team well into her later years.

Toini's dynamic and versatile personality was certainly engaging to those who knew her, and made her someone who people wanted to keep in touch with even when she was physically absent from their lives. Most of all, though, Toini made people laugh and that is a quality that I remember most about her.

Family was central to aunt Toini's life. As the eldest child, her early years were spent helping with her siblings. With the premature death of her mother in her 20's, she became the family matriarch. She worked diligently in the family businesses: on the farm in Long Lake, at boarding houses in Creighton and Garson as well as in the family restaurant. Her marriage to Paul Tapper produced three children, and four grandchildren, and she was also an aunt to a multitude of nieces

Toini is in the middle, Elvi on her right (with the scarf), and Irene on her left (with the plaid skirt).
Sisarukset: Elvi (kuvassa vasemmalla), Toini ja Irene.

A baby outfit Toini knitted in her 90's.
Vauvan asu, jonka Toini neuloi noin 90-vuotiaana.

and nephews, great nieces and nephews, and great-great nieces and nephews. Through her marriage, she also developed relationships with the Tapper family who resided in Beaver Lake, and she often visited that area and entertained relations from there in her home. She had especially close relationships with her sisters, Irene and Elvi. They worked together in family entrepreneurship early on, and shared a love of dancing, fashion, reading and music. In later years, Elvi visited often and Irene lived next door to Toini, so they were often present in each other's lives. Toini kept in regular contact with them until their deaths, even traveling to visit Elvi in a nursing home hours away despite her own accelerated age.

Toini also had a variety of rich hobbies that kept her busy and productive throughout her life. In her early years, she travelled often, especially to Florida in the winter season. She was also an avid home chef, and cooked delicious meals and pastries for her friends and family. A fantastic horticulturalist, she nurtured a greenhouse room in her home where she grew a variety of plant species. As previously mentioned, she had a keen interest in fashion, working part time in the ladies department of a major department store as a young woman, and sewing and knitting her own clothing, and clothing for her family. In her later years, she developed an entrepreneurship out of this skill set, selling knitted baby outfits. She also had a multitude of longstanding friendships with

those near and far, and if she was not visiting with them in person, could be found chatting on the phone catching up on the latest gossip. Toini was also an avid reader, and shared reading materials with both friends and family. She could also be found taking advantage of the surroundings of her country home: walking, hiking to the lake, cross-country skiing in the winter and picking blueberries in the summer.

A life in this world is often measured in terms of quality and quantity; Toini was lucky

enough to be blessed with both these elements. She led a life of quality: contributing to and building a family, nurturing lifelong friendships, and contributing to the workforce and society at large. But she was also dually blessed with quantity in her life: she was physically healthy well into her late 90's which gave her the opportunity to experience a great deal in life, allowing her the perspective and knowledge of only those who can be termed 'centurions'. Toini led a quiet, private life, living the latter half of her life in her country home on the family farm in Long Lake. Family and friends will remember her as a kind, honest, hardworking woman. I hope that this short essay gives you, her extended family in Finland a glimpse of who she was.

Kyleen Gray (nee Sonoski)
Toini's great-niece

Toini Tapperin (o.s. Maki) laadukas ja runsas elämä

Toinin elämä päättyi tänä kesänä, 100 vuoden kypsässä nuorena iässä. Vain harva meistä saavuttaa vastaavan virstanpylvään, ja Toini yllättyi asiasta luultavasti itsekkin. Sen sijaan, että olisi elänyt nopean ja räväkän elämän, hän päätti elää tasaisella tahdilla ja viipyä pitkään. Toinin elämä ei ollut täynnä uskomattomia saavutuksia vaan omistautumista perheelle, ystäville ja harrastuksille.

Toinin tunteneet olivat hyvin perillä hänen luonteensa monimuotoisuudesta. Moni sai nauttia hänen kiltteystään ja anteliaisuudestaan, mukaan lukien yllättäen lounaalle pistäytyneet sukulaiset, hänen keittiönsä lahjoista nauttimaan päässeet tai perheen ystävät, joille oli aina yöpaikka tarjolla. Toinin lasten ystävät pitivät häneen yhteyttä pitkään, sillä Toinin ystävällisyys heitä kohtaan synnytti heidän välilleen pysyviä ystävyys-suhteita. Ja kun hänen veljensä lapset menettivät vanhempansa ennenaikaisesti, avasi Toini ovensa heille tarjoten heille kodin aivan kuin omille lapsilleenkin. Näiden piirteiden juuret olivat luultavasti Toinin nuorena otet- tamasta roolista perheen vanhimpana lapsena, johon kuului nuorempien sisarusten hoitaminen ja vastuun kantaminen perheestä.

Tarvittaessa Toini oli myös äärimmäisen päättäväinen ja nokkela. Hän kertoi mielipiteensä kiertelemättä, eikä pelännyt taistella oikeaksi kokemiensa asioiden puolesta. Kenellekään, joka tunsikin Toinin peräänantamattomuuden ja terävän kielen, ei tullut mieleenkään vastustaa häntä. Toini osasi kantaa kaunaa kauankin, eikä kukaan halunnut pitää häntä vihamiehenään pitkään. Sitkeytensä ansiosta hän ajoi autoa ja teki osakekauppoja vielä 90-vuotia- nakin.

Toinilla oli myös kevyempi puolensa. Hänen huumorinsa oli hienovaraista sarkasmia, jota hän käytti usein. Myöhemmin vuosina, kun ihmiset kyselivät hänen vointiaan, oli hänen vastauksensa vie- kas ”edelleen hengissä”. Joillekin vitsi saattoi olla synkän puoleinen, mutta Toinin paremmin tunteneet kuulivat virnistyksen vastauksessa. Toini olikin iki- nuori. Nuoruusvuosinaan hän rakasti hyviä juhlia, joista löytyi tanssia, musiikkia, tupakkaa ja sopivan tilanteen tullen myös vahva drinkki. Kun kerroin hänelle tulevasta Kuuban matkastani vuosia sitten, hän veti minut sivuun ja kehoitti: ”Mene vierailulle rommיתהaalle, siellä on varmasti hauskaa.” Hän oli myös kiinnostunut muodista, ja pukeutui aina muodikkaisiin vaatteisiin, osin itse tehtyihin. Vanhemmallakin iällä Toini kieltäytyi pitämästä ”van- hojen naisten vaatteita”. Liikunta oli lähellä Toinin

Toini oli erinomainen mustikkapiirakan leipoja. Tässä Toini poimimassa mustikoita.

sydäntä: päivittäiset kävelyt, hiihtäminen talvisin ja keilailujoukkueen jäsenyys olivat kaikki osa hänen elämänsä viimeisiin vuosiin asti.

Toinin dynaaminen ja mukautuvainen persoona hurmasi hänet tunteneet, ja moni halusi pitää häneen yhteyttä. Ennen kaikkea Toini sai ihmiset nauramaan, ja sen piirteen itse muistan hänestä vahvimmin.

Perhe oli Toini-tädin elämän keskiössä. Vanhimman lapsen ominaisuudessa hän käytti ensimmäiset vuotensa hoitaen sisaruksiaan. Toinin ollessa kaksis- sakymmenissä hänen äitinsä kuoli ennenaikaisesti ja Toinista tuli perheen matriarkka. Hän työskenteli ahkerasti perheyrittysten parissa: Long Laken maa- tilalla, Creightonin ja Garsonin majataloissa sekä perheen ravintolassa. Avioliitto Paul Tapperin kans- sa toi hänelle kolme lasta ja neljä lastenlasta, joiden lisäksi Toini oli tati useille sisarustensa lapsille sekä heidän lapsilleen ja lapsenlapsilleen. Avioliittonsa aikana hän kehitti myös sukulaissuhteita Tapperin perheen jäseniin, jotka asuivat Beaver Lakella, jos- sa hän usein vieraili ja josta hän toisaalta sai myös vieraita kotiinsa. Erityisen läheinen suhde Toinilla oli siskoihinsa Ireneen ja Elviin. He työskentelivät yhdessä perheyrittelyn parissa jo hyvin nuorina ja jakoivat innostuksen tanssiin, muotiin, lukemiseen ja musiikkiin. Myöhemmin vuosina Elvi kyläili

usein Toinin luona ja Irene asui aivan naapurissa, joten he olivat edelleen usein tekemisissä. Toini piti heihin säännöllisesti yhteyttä heidän poismenoonsa asti, matkustaen jopa tapaamaan Elviä hoitokotiin useiden tuntien päähän omasta iästään huolimatta.

Toinilla oli useita elämää rikastuttaneita harrastuksia, jotka pitivät hänet kiireisenä ja tuotteliaana läpi elämän. Nuorempana hän matkusteli paljon, etenkin Floridaan talvikaudeksi. Toini oli taidokas kotikokki, joka loihti herkullisia aterioita ja leivonnaisia ystävilleen ja perheelleen. Erinomaisena puutarhurina hän myös hoiti kotonaan kasvihuonetta, joka oli täynnä mitä erilaisimpia kasveja. Muodista kiinnostuneena hän toimi osa-aikaisena myyjänä ison tavaratalon naistenvaateosastolla sekä ompeli ja neuloi vaatteita itselleen ja perheelleen. Vanhempana Toini kehitti yrityksen näiden taitojen pohjalta, myyden neulomiaan vauvanvaatteita. Hän piti yllä monia pitkäkestoisia ystävyyssuhteita ihmisiin sekä lähellä että kaukana, ja jos hän ei päässyt vierailemaan ystäviensä luona henkilökohtaisesti, saattoivat uusimpia juoruja sisältäneet puhelut kestää kauankin. Lukeminen oli Toinille rakas harrastus ja hän jakoi lukemiaan kirjoja auliisti ystävilleen ja perheelleen. Toini hyödynsi myös maalaistalonsa kaikki hyvät puolet: kävelyretket järvelle, hiihtämisen talvella ja mustikoiden poimimisen kesällä.

Elämää mitataan usein määrässä ja laadussa; Toinia oli siunattu molemmilla. Toini eli laadukkaasti elämän: pitämällä huolta perheestään ja rakentamalla omansa, ylläpitämällä elämän mittaisia ystävyyssuhteita ja antamalla panoksensa työelämään ja yhteiskuntaan.

Lisäksi hänet siunattiin myös elämän määrällä: hän eli terveenä reilusti yli 90-vuotiaaksi, ja koki näin erityisen paljon, saaden elämänsä tätä kautta perspektiiviä ja viisautta joita vain satavuotiaalla voi

olla. Toini eli loppupuoliskon elämästään hiljaista ja yksityistä elämää maatalossaan Long Lakella. Perhe ja ystävät tulevat muistamaan hänet ystävällisenä, rehellisenä ja ahkerana naisena. Toivottavasti tämä lyhyt kirjoitus antaa teille, suomalaisille sukulaisille, pilkahduksen siitä kuka Toini oli.

Kyleen Gray (o.s. Sonoski)

Toinin sisarenpojan tytär

Lyhyt suomennos Toini Tapperin muistokirjoituksesta (sivu 48)

Toini Tapper (7.7.1913–14.6.2014) nukkui pois levollisesti vain muutamaa viikkoa ennen 101-vuotissyntymäpäiväänsä. Hän oli Paul Tapperin vaimo, Robertin, North Bayssa asuvan Randyn ja Sudburyssä asuvan Victorian äiti sekä Erin-Leighin, Johannan, Andrewin ja Marja-Liisan mummu.

Toini eli viimeiset 50 vuotta Sudburyn Long Lakella maatilallaan, johon hänen vanhempansa olivat asettuneet asumaan saavuttuaan Suomesta 1900-luvun alkupuolella. Toini rakasti neulomista. Hänen perheenjäsenensä vaalivat hänen kuto-miaan villapaitoja ja vauvan vaatteita, joita Toini oli heille vuosien varrella tehnyt. Toini oli innokas lukija ja keilaaja. Hän harrasti viiden keilan keilailua yhdessä muiden ”keilaleidien” kanssa 92-vuotiaaksi asti. Toini oli myös taitava mustikapiirakan leipoja.

Toinin toivomuksesta hänen muistotilaisuutensa pidetään vain lähiomaisille. Tuhkauksen jälkeen hänen uurnansa lasketaan sukhautaan Beaver Lakessa.

Sukuhaarojen yhteyshenkilöt

OSKARI	Terttu Huhtamaa Eija Uusi-Oukari	Silmäkkeentie 9, 38720 Vihteljärvi Sävelänkatu 7, 38710 Kankaanpää	02-5787045 02-572 2542	thuhtamaa@gmail.com eija.uusi-oukari@suomi24.fi
IIVARI	Oivi Koskensalo Tuula Virtanen	Oivintie 20, 38800 Jämijärvi Koivulantie 6 as. 15, 28360 Pori	0400-549 975 0400-410 816	okoskensalo@gmail.com
JUHO	Paula Haveri	Isöröyhiöntie 69, 39410 Luhalahti	0400-521 673	paula.haveri@ippnet.fi
VIHTORI	Kalevi Koivula Laura Koivula	Naapurinkatu 10, 38700 Kankaanpää Ilmarisenkatu 3, 38700 Kankaanpää	02-572 1865 02-572 2052	
HILDA	Arto Ojanen	Puutarhakatu 16 A 5, 20100 Turku	045-671 7610	artsi.ojanen@gmail.com
ARTTURI	Laura Ahonen	Kuusistonportti 6, 13210 Hämeenlinna	040-733 3903	laura.ahonen@elise.fi
EINO	Inna Kuismanen	Kanneltie 8 A 8, 00420 Helsinki	050-368 8190	jarita.kuismanen@elisnet.fi

Obituary for Toini Tapper

TAPPER, Toini - July 7, 1913 to June 14, 2014. Toini passed away peacefully just a few weeks short of her 101st birthday at Extendicare York. Wife of Paul Tapper (predeceased), mother of Robert (predeceased), Randy (wife Lena) of North Bay and Victoria of Sudbury. Muumuu to Erin-Leigh, Johanna, Andrew and Marja-Liisa. Survived by several nieces and nephews. Born in Sudbury, Toini lived in Long Lake for the past 50 years on property her parents originally settled shortly after they arrived from Finland in the early 1900s. Toini was known for her love of knitting and family members cherish the sweaters and baby sets she made them over the years. Toini

was an avid reader and bowled 5 pin with the "bowling ladies" up until she was 92. And she made the "best" blueberry pie. At Toini's request, there will be no visitation or service. Cremation will be at Parklawn with final burial at the family plot in Beaver Lake. A private family gathering will be held at a later date to celebrate her life. The family requests no flowers be sent but donations may be made in Toini's name to the Kidney Foundation of Canada. Arrangements entrusted to the **JACKSON AND BARNARD FUNERAL HOME**. To light a memorial candle, donations or messages of condolences available on-line at www.lougheed.org 12793348

Presented By

THE SUDBURY STAR
Your news. Today.

Condolences(6) [More Condolences](#)

[Add Condolence](#)

Remembered Forever

Posted by Bob Saari (Friend) On Wednesday, June 25, 2014

Posted by Robby & Carol Saari (long time friends of the family) Toini was like a second mother to my brother Donny and I as we grew up with Robert, Randy and Vicki. I would always make sure that I visited her whenever I returned back to Sudbury. She will be greatly missed by all who knew her, each with their own interesting stories.

How I will miss you

Posted by Alice Lemieux (Tapper) ((ex daughter-in-law)) On Wednesday, June 18, 2014

Such sad news. Will miss my weekly correspondence with you. Always loved you. Give Bob a big hug for me up there. Sweet dreams, lovely lady. Alice

Rest In Peace

Posted by Hyacinth Skeete (Denis's sister(Barbados)) On Tuesday, June 17, 2014

On behalf of the Allman family of Barbados, I offer sincere condolences to the family. May you find comfort in God's abiding love. May your Aunt Toini rest in peace.

We will miss Aunt Toini

Posted by Candace and Denis Allman (niece and husband) On Tuesday, June 17, 2014

Aunt Toini sewed all of my dancing costumes when I was young (swearing the whole time until she got them right)! In recent years Denis and I have enjoyed her company, sharp wit and sense of humour at Thanksgiving dinners. She was a wonderful aunt, and we will miss her.

To the family

Posted by Mark and Martti Maki (Nephew) On Tuesday, June 17, 2014

Aunt Toini will be missed, our condolence to all.

Lopuksi

Leppäsläinen N:o 1 ilmestyi jouluksi 1995, kokonaan mustavalkoisena ja sivumäärältään vielä aika vaatimattomana. Sen jälkeen värikuvien osuus lehden sisällössä on pikkuhiljaa lisääntynyt ja on syntynyt selvä tarve väripainokseen. Kun vielä väripainoksen hinta suhteessa mustavalkoiseen on pudonnut sille tasolle, että mekin pystymme siihen, päätimme julkaista 7. Leppäsläisen kokonaan värillisenä.

Kuluneen parinkymmenen vuoden aikana myös lehdentekotekniikassa on tapahtunut muutoksia. Kaksi ensimmäistä Leppäsläistä painettiin vielä perinteisin kirjapainomenetelmin, mutta sen jälkeen tietokoneohjelmien kehittymisen myötä lehdet on tehty valmiiksi kotikoneella. Ainoastaan lopputuloksen saattaminen paperiseen muotoon vaatii painotalon palveluja.

Vaikka lehden ulkonäkö on vuosien varrella muuttunut ja julkaisutekniikat kehittyneet, yksi asia kuitenkin on pysynyt muuttumattomana. Tarvitsemme yhä teidän kirjoituksianne ja muuta aineistoa, jotta meillä on jotain mitä julkaista. Yhä on helppo yhtyä ensimmäisessä Leppäsläisessä olleeseen kirjoitukseen: ”otamme koska tahansa ja hyvillä mielillä vastaan teidän henkenne tuotteita. Ihan minkälaisia vain ja aivan miltä ikäluokalta tahansa. Kaikkein parhaita ovat tietysti kertomukset, tarinat ja kaskut suvun jäsenistä, maalliset ilot ja surut jo jättäneistä tai niiden keskellä vaeltavista. Jos runosuoni sykkii, kai se meillekin säkeitä lykkii. Samoin aiheisiin liittyvät valokuvat”.

Lämmin kiitos kaikille teille, jotka olette osallistuneet lehtemme tekemiseen.

Sukuseuran hallituksen puolesta
Arto Ojanen

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta 2015!

Afterword

Leppäsläinen no. 1 was published just before Christmas, 1995. It was black and white and consisted of 25 pages. After that first edition, there have been more and more color pictures in the magazine and the newest number, Leppäsläinen no. 7, is entirely in color.

The magazine making techniques have also changed drastically over the past 20 years. The first two issues were made in the printing house, but after that the computer programs have developed so much that nowadays the magazines can be finished at home. Today, only the actual printing has to be done in the printing house.

Although the appearance and publishing techniques of the magazine have changed, one thing has remained unchanged: we still need stories and other material for the magazine. Without the help from all of you, we cannot publish this magazine. As in the first Leppäsläinen, it was written that we would happily receive the products of your mind anytime. Stories, anecdotes, and pictures of the family members would be the best.

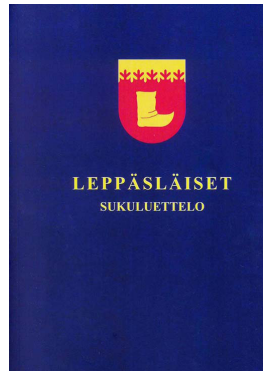
I would like to warmly thank you all for participating in making the magazine.

On the behalf of the Family Society Board of Directors
Arto Ojanen

*Merry Christmas and
a Happy New Year 2015!*

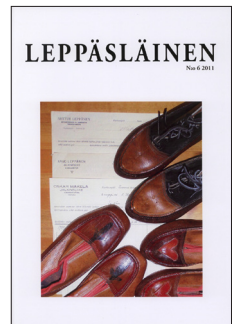
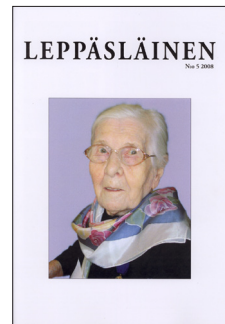
SUKUSEURAN TUOTTEITA EDULLISESTI

Sukukirja ja Sukuluettelo

yhteishintaan **25 €** (norm. 40 €)

Erikseen ostettuina: Sukukirja 20 €
Sukuluettelo 10 €

Leppäsläinen numerot 2 - 6 yhteishintaan **31 €** (norm. 62 €)

Erikseen ostettuina: n:o 2 6 €, n:ot 3 ja 4 7 € ja n:ot 5 ja 6 10 €.
Lehtiä on varastossa 8-15 kpl numerosta riippuen.

5 korttia
yhteishintaan
1 e (norm. 2,50 e)

Tarjoukset ovat voimassa vuoden 2015 helmikuun loppuun asti tai niin kauan kuin tuotteita riittää. Hintoihin lisätään mahdolliset postituskulut.

Tuotteita voi tilata sähköpostilla osoitteesta sukuseura@leppaslaiset.net ja puhelimitse Arto Ojaselta 045-671 7610.

Leppäsläisten sukuseura ry:n julkaisusarja

1. *Leppäsläinen* n:o 1, loppuunmyyty
2. *Leppäsläiset Sukukirja* 25 €
3. *Leppäsläinen* n:o 2 1998 12 €
4. *Leppäsläinen* n:o 3 2002 10 €
5. *Matti Lepäntalo* 2005: *Tarua ja totta Kankaanpäästä. Vihtiläjärven kauppias.* 29 €
6. *Leppäsläinen* n:o 4 2005 10 €
7. *Matti Lepäntalo* 2008: *Tarinoita Kankaanpäästä II. Pitäjäkokki kertoo.* 30 €
8. *Leppäsläinen* n:o 5 2008 15 €
9. *Leppäsläiset Sukuluettelo* 15 €
10. *Leppäsläinen* n:o 6 2011 15 €
11. *Leppäsläinen* n:o 7 2014 15 €

Hildalaisten bändi:
 Kirsi Seppälä, piano
 Eetu Seppälä, sello ja basso
 Liisa Säyrä, laulu
 Erkki Rautava, kitara

